

Luka

¹ Bi niba boncianla jagi ke ban diani, ki togdi ya bontienkaala n tieni ti siiga nni, ² ti kpaagi yaaba n tie kasiednba leni bi nuni hali micilma, ki tua U Tienu maama tuonsola. ³ Lan wani, n mo kali, ki jagi, ki buali, ki bandi bonjanla yaali n tieni hali mi cilma, ki ba diani, ki togdi a leni mi kpaagma, fini, n buado leni n nicolnka Teofili. ⁴ Yeni, a ba bandi nan ga ya bangima momoni cain. ⁵ herodi n bo tie Jude badciamo ya yogu, salga yidka bo ye, ki yi Sakali, ki tie Abia salga yidkaaba cagli yua. O denpua bo tie Aron puoluanu, ki yi Elisabeti ⁶ Bi kuli bo tie nitegnkaaba U Tienu nintuali; bi kuli bo colni U Tienu nomabona, leni o yobdaano bali maama kuli, kaa pia kpiadma. ⁷ Bi bo ki pia biga kelima Elisabeti bo tie nolga, ke bani bilie kuli ji bo podi o. ⁸ Dayeli, Sakali den yidi salga U Tienu dieli nni, li den tie bi cagli salga yidma yogu i; ⁹ bi den colni salga yidkaaba danbogda, ki lugdi o ke wan kua salga yidkaanu, ki nubni li nubli. ¹⁰ Li nubli salga yidma yognu, ku niwulgu kuli den se niipo, ki jaandi. ¹¹ O diedo maleki den ludi o, ki legdi, ki sedi li nubli salga binbinli jienu po. ¹² Sakali n la o, o yama n pudi, ti jawaandi n cuo o. ¹³ Ama, maleki n maadi o: "Da jie, Sakali, ki dugni, U Tienu gbadi a jaandi. A denpua Elisabeti ba punbi, ki mali a po bonjaga, nan yini o Jan. ¹⁴ O ba tua a po pamancianli, ke bi niba boncianla ba mangi bi pala o madi

po. ¹⁵ O ba tua niciamo O Diedo nintuali. O kan ñu daamõngu, ki nan buali daapaama. O ba ya gbie leni U Tienu fonjanma, ki da ñaani mi biima. ¹⁶ Isayeli yaaba boncianla ba guani O Diedo, bi tienu kani. ¹⁷ O ba sõi o tuonli ki dudi U Tienu nunbu nni leni Elia fuoma leni o paaciamu, ki cedi bibaanba leni bi bila ñ guani ki mangi leni bi yaba, ki todi yaaba n ki tie nicolnkaaba, ban togdi bi nitegnkaaba maalma, ki ji bobni, ki tua ya nibuolu n ye U Tienu po. ¹⁸ Sakali ñ buali maleki: “Be n ba teni min bandi? Kelima mini nba n ciandi, ke n denpua mo podi boncianla”. ¹⁹ Maleki ñ guani ki jiini o: Mini n tie Gabiyeli, ki ye U Tienu kani, ki tuuni o po. Wani n sõi nni ke min caa u tondu, ki pa ña ya laabaalñamo ne. ²⁰ Lanwani, lan ba tieni maama n ne: A ba tua muulo, ki kan fidi ki maadi, hali ki tuoni ya daali ke min puni a ya laabaalñamo ne yogu ba pundi, lan tieni ki dudi. ²¹ Lan kuli ñ den tie ya yognu, bi niba den guu Sakali, ke li pagi ba leni wan waagi salga binbinli dieli nni. ²² Wan ji den ñani, o ji den kan fidi ki maadi leni li nitaanli. Bi ji den bandi ke o la bonlegdikaali salga binbinli dieli nni. Wani ji den tua muulo, ki ji maadi leni o nui. ²³ Wan gbeni o salga yidma dana, ke o guani, ki kuni o denpo. ²⁴ Lan tieni danaba, o denpua Elisabeti ñ punbi, ki tieni ñmaali mu, ki ye deni, kaa ña. O den maadi o pali nni, ²⁵ “ Ne tie O Diedo tuonli i. O diidi nni leni mi yanbuama, ki piini yaali n den tie n po fee, bi niba kuli siiga. ²⁶ ñmaali luoba ñ pendi, Elisabeti tugpunbdi puoli, U Tienu ñ sõi maleki Gabyeli Galile dociamu nni, ke bi yi li dogu Nasareti.

²⁷ jifaano kani, ke o tie ja cikpenga, ke bi yi o Josefi, ke o tie o badciamo, Davidi puolnuanu. Li jifaano den yi Maari. ²⁸ Maleki ñ kua o kani, ki yedi o: “Mangi a pali, fini yua ke U Tienu cabi a o ñanbili; O Diedo ye leni a.” ²⁹ Mari yama ñ yagi boncianla, li maama po; wan buali o pali nni lan ya fuodi niima nni. ³⁰ Maleki ñ maadi o: Da jie, Maari, kelima U Tienu n cabi a o ñanbili. ³¹ Yaali n ba tieni n ne: Li kan kandi dana, a ba punbi, ki mali bonjaga, ki yini o Jesu. ³² O ba tua niamo, ban yini o “Tanpojoma Tienu Bijua” O Diedo U Tienu ba teni o o yaja, o badciamo Dafidi badkpagli. ³³ O ba diedi ya buolu n ñani Jakobo kani hali ya yogu n ki pia juodma. ³⁴ Maari ñ maadi maleki, li ba tieni ledi, kelima n tie powandiali i, n ki bani ja? ³⁵ Maleki ñ guani ki jiini o, “U Tienu fojanma ba jiidi a po, ke Tanpojoma Tienu paaciamu ñ fibni a leni o junjungu. Lan ya po i, ke bi ba yini ñan ba mali ya biga U Tienu Biga. ³⁶ Diidi, a kpiilo Elisabeti mo punbi, ki guu bonjaga yeni wan ciandi maama kuli, ke bi tua ke o ji kan baa biga; o ji ye o ñmaaluobidi n yeni. ³⁷ Kelima U Tienu ki pia wan gbali yaala. ³⁸ Maari ñ maadi: “N tie O Diedo tuonsonlo i, ñan yedi nni yaala ñ tieni ki dudi nani lan buali maama. Ke maleki ñani ki ña o. ³⁹ Li ki waagi ke Maari fii, ki ñmaa tonma, ki gedi Jude juana dociamu nni. ⁴⁰ Ki kua Sakali deni, ki fuondi Elisabeti. ⁴¹ Wan gbadi Maari fuondi ya yognu, ke o biga yugi ki ciidi o tugu nni, ke Elisabeti gbie leni U Tienu fojanma. ⁴² Ke o finni u nialu, ki kpaandi, ki yedi: “A baa

mi yedɲanma bi puoba kuli siiga, ke a tugu nni biga mo gbie leni mi yedɲanma. ⁴³ Be n teni ke n dagdi yeni li seli, ke O Diedo naa cua n kani ki bua la nni. ⁴⁴ Kelima diidi min gbadi ke a fuondi nni ya yognu, ke n biga jeli leni li pamanli n tugu nni. ⁴⁵ U yenyienɲamu (mi yedɲama) ye leni fini yua n dugi ke U Tienu n soni a po ya tondu ba tieni ki dudi” ⁴⁶ Lan yognu, Ke Maari yedi: “N naano yiini O Diedo kpiagdi. ⁴⁷ Ke n yantiali mangdi li pali, O Diedo U Tienu, n candaano po. ⁴⁸ Kelima o tuo ki tibni ki diidi mini talga, o tuonsɔnlo. Lan ya po, lan fii lan faa, leni yogu kuli, bi ba yini nni o cabɲandaano. ⁴⁹ Kelima U Tienu, U Paaciamu daano tieni n po yaali n yabi. ⁵⁰ O ɲanma ba tandi nifiima n tuu nifiima yaaba n colni o po. ⁵¹ O tandi o nuu leni u paaciamu, ki yadi yaaba ya pala n gbie leni ti japaadi’ ⁵² O tudi ki jiini bi paadanba bi badkpage po. ki nan duoni talganba. ⁵³ O gbieni a konkonba leni a bonɲana, ki nan deli ki yaani bi ɲalmandanba i nuukuomi. ⁵⁴ Nn, O puni Isayeli, mi todma o pakɔnli kuli po, ki waani o ɲanma ya nibuolu n tie o tuonsɔnba po. ⁵⁵ (Nani wan bo niani ti yajanba) Abalahama leni o puolɲuani hali ya yogu n ki pia gbenma. ⁵⁶ Maari kali leni Elisabeti nani ɲmaali taa yeni, ki guani ki kuni o denpo ⁵⁷ Elisabeti madi ji bo nagi n yeni, ke o mali bonjaga. ⁵⁸ O kuantalieba leni o kpiiiba den bandi O Diedo n tieni o po ya ɲanbli. ki tieni u badu leni o, ki waani bi pamanli n dagdi maama. ⁵⁹ O madi n’pendi daaniili daali, ban cua ki ba kuani ki canpandga ku kɔnciagu. Bi den bua ban yini ki

biga “Sakali” nani o báa n’yi maama, ⁶⁰ ama ke o naá jiini ki maadi, “N N, O baa yi Jan i.” ⁶¹ Ama ke bi maadi o, “Nilo ki ye i diegu nni ki gaani lan ya yeli” ⁶² Lan wani, ke bi buali bibáa mi muulma nni, wan bua yini ki biga maama. ⁶³ O báa n’ buali, ban teni o ki kpagdiankaaga (walga), wan diani ya lanbona ne, “O yeli tie Jan.” Lan tua bi kuli ya po pagili. ⁶⁴ Lan yognu liga, o ñobu n’ mubdi, o lanbu n’ tabdi. Wan ji ya maadi, ki kpiagdi U Tienu. ⁶⁵ Ti jawaandi den cuo yaaba n den gaani ki lindi ba. Li laabaali den yadi i kaani kuli, Jude juana dogi nni. ⁶⁶ Yaaba n den gbadi li maama den maadi: “Ya biga ne ba tua be?” kelima U Tienu den ye leni o. ⁶⁷ Sakali ki biga báa den gbie leni U Tienu fojanma, ke o pua sawali, ki yedi: ⁶⁸ Dondi mani O Diedo, Isayeli tienu, kelima, o todi o buolu, ki faabi u. ⁶⁹ Ti ya po, o candaano yua n gbie leni u paaciamu mali o tuonsonlo, o badciamo Dafidi puolnuani siiga. ⁷⁰ Wan den soni o sawalpuaba yaaba n gbie leni U Tienu fojanma, ke bi niani ti yajanba yaala hali mi cilma, tieni ki dudi. ⁷¹ Ke o ba faabi ti ti yibalinba nui nni, leni ti nantieba gbanmanu kani. ⁷² O tie bonli kuli ke li wangi o nancianma ti yajanba po, ki goa ki tiadi o nōnianu. ⁷³ Wan den niani ti yaja, Abalahama yaali tieni ki dudi. ⁷⁴ O poli ke o ya fie ti ti yibalinba nui nni, o ba cabi ti ki nunmanga, tin ya jaandi o kaa jie ⁷⁵ Ki tuuni o tuona, ki tie o buolhamu, ki tie nitegnkaaba o nintuali daali kuli ti yenyienu nni. ⁷⁶ Nn, Ke fini, ki biñidga, bi ba yini a Tanpojoma sawalpualo, kelima, a ba ga sanliiga, ki cuoni

U Tienu nintuali, ki bobni o sanu ⁷⁷ Ki teni o buolu n bandi ke U Tienu puni u mi faabma, ki tieni u tuonbiidi po sugli. ⁷⁸ Kelima ti tienu gbie leni ti niñinpadi leni mi ñanma. Lanyapo, ku yenpudkaagu ba ña tanpoli, ki yendi ti po. ⁷⁹ Ki yendi yaaba kuli n ye li biigli nni leni mi kuuma junjungu nni, ki pegdi ti taanmaadi mi yanduanma (li yanñaali) sanu po ⁸⁰ Ki biga den yabdi, ke o yantiali mo paagdi ki pugdi. O den ti juodi ki ye ki tinkuonga nni i, hali yeni ya yogu ke o ti legdi ki waani o yuli Isayeli buolu po.

Diangbenga 2

¹ I yogu romi badcianmo Ogusto bo diani k pua sawali o diema nni niba kuli cōdili. o cincinli cōdili bo tieni ya yogu ke kirisus bo tie badcianmo i siri diema n ni. ² u cincinl cōdli bo tieni ya yogu ke kirisus bo tie badcianmo i siri diema nni. ³ yua kuli bo ye gedi ban cōdi wan ñani ya dogu n nni. ⁴ yeni k josefi bo ñani nasareti k doni galile ki togn nni jude, k pudi beteleme, david dogu, o bo tie David cugli yua i. ⁵ Josefi bo gedi lan kani wan yeni o cikpenga Maari ku pia o tugu. k b pan cōdi. ⁶ Ban den ye betelem i k maari t gbaani t maadi. ⁷ maari den mali bojaga o cincinmadi ki pin'o i kplaldi k duan'o ti yandi jeditiagu nni kelima bi canba dieli nni yiali den ki ye. ⁸ I kuanni bo kuu li kani ke a yankpaala dua ki guu bi yandi. ⁹ K u tienu maleki yendi cua bi kan ku tienu yudandi jiidi b po ke ti jiwaanndi cuo ba. ¹⁰ Maleki maadi ba. i daa pia mani jeje n bua pua'yi sawalmanli

yu baa tie yua kul pamancianli. ¹¹ ba fie ti mali dinla David dogu nni wan tie o candaano. ¹² Ti bo band'o maama nne i ba la i canpandiga k o dua ti yandi jeditiagu nni ki piini i kpaldi. ¹³ Ke li yogunu mono ki bi la u tienu meleki nba k bi cua ki pugini i yua bo ye yeni po ki bi ji yiini ki dondi u tienu. ¹⁴ U Tienu yeli n yabdi tanpolu po, o pamangu n ya ye i tinga po nne yeni u nubuakaab po ¹⁵ Ban yin ki gbeni ya yognu k u tienu meleki nba lebidi tanpolu po ka yankpala mo boe yeni bi lieba. ti gedi manni Betelemi dogun nni yaal k diidi yaala cua, u Tienu n waani ti yaali. ¹⁶ K bi kagini ki gedi l yognu tonma k la yeni i moni Maari yeni Josefi yeni ki bipanga yua mali k b taa'ga k duan'ga ti yandi jeditiagu nni. ¹⁷ A yankpaala n gedi ki la'o, ki guani ki togdi yua kuli u Tienu meleki n den baa pua labaal maam e canpandigi yen po. ¹⁸ Yaba n den songi a yankpaala labaal kuli li de lidiba. ¹⁹ Ke maari yi guani ki tiadi o pal nni yala tieni kuli yeni ya maama madi kul. ²⁰ A yankpaala den guani ki lebdi bi yankpaamuagu po i k yin k dondi u tienu yen ban de songi yaala ki go la yaala. U tienu meleki n den maad yaala den tie moni ²¹ Jesus n den mali l daaniin po k l tie ki ban gedi kond'o, ki bi kond'o ki pun o yel Jesus. Lan yeli k u tienu meleki bo lugdi u po. ²² Lan bo buali maam moyisi yikotili nni. L yognu ya pudi l tie taladi ki ban kuani ki canpandiga u konciagu. Lan yognu n pendi ke bi taa Jesus ki gedi yen'o jerusalemi ke pan waan'o u Tienu. ²³ dianni u tienu yikotili nni, ki cincinbiga kuli k o tie bonjaga tie u tienu

yuu i. ²⁴ B bo ye ba ki tieni u Tienu balga yen kpajiemulie i nanni lan bo bual maam u Tienu yikotili nni. ²⁵ Ja bo ye Jerusalem dogu nni k u yeli tie Simeyɔn. O bu tie yua tiegi k go tie ya nulo tuagi u Tienu sonu. O den ye ki daani Israel fiema ki fonɔnba ye yen o. ²⁶ tienu fonɔnba de dogd'o k u kan kpe gaa la mesi u Tienu tondo. ²⁷ Tienu fonɔnba n jiidi u po wan gedi l jaandiel nni ki sua ke Jesus danba cua yen o, k ba tieni a bogda nanni simeyɔn yikotili nni lan bo buali maam. ²⁸ Simeyɔn ga ki biga o nugi nni ki ji yiin i ki dondi u Tienu. ²⁹ tienu ji ŋa a tuonsɔnlo wan ya caa yeni laafia. a colni a ŋɔniannu. ³⁰ Nunbu la o candaano ka sɔn'o. ³¹ Ki a pun'o li papaali ke wan todi ŋanduna. U Tienu meleki. ³² tie muuyiema i ki ba yendi ŋanduna. wan baa tie Isaraheli yudandi. ³³ Yen o naa bo ye pamangou Simeyɔn n maad yaala Jesus po. ³⁴ Simeyɔn yedi m yeŋanma b po ki madi marri. Nan ya bani ke biga ne ye Isaraheli buolu kuli yaa po i. L bo fidi yaa tie ti po bibaaga bii m yedonma yu ki bi niba ba kpagi. ³⁵ mɔla yaala den duagi bi niba maalima bo dogdi fin wani l baa ti tie nani b taa jugi ke muu pundi a pali yen. ³⁶ Tienu tondo mɔ bo ye l kani ke tie puaki k u yeli tie. Ani k u tie Faniel biga ki tie Aser cugl yua. O bo tie puocianmo i. ko bina lile po n bo yeni wan kuni o ja. ³⁷ ti. ki ti kali ti pakuadi ke ye o baba ki pan pundi piniini yen bina naa. O ŋa jandiel i nni ki suani u tienu tuonli ki jaani ki go loligi o ŋɔba yieni yen ŋiagu. ³⁸ li puocianmo mɔ pundi lan yogunu; ki yin k dondi u Tienu k maadi yaba

kokul den guu Jerusalemi fiema o janjanbiigu nni. ³⁹ Tieni k gbeni nani u Tienu ñomaam n den buali maama. ki maari yeni Josefi go lebidi Galile k kun Nasareti b dogu nni. ⁴⁰ Jesus ji kpedi tonm tonma ki o yanfunma caa liiga k u go tie u Tienu nulo ⁴¹ Kuli Jesus baa yeni o naa bo yi tun ki caa Jerusalemi paki jaanmi. ⁴² yognu ki Jesus den pia piiga n bina lie ko ji yi ñodi o baa yeni o naa ban gedi Jerusalemi paki jaanmi nani lan den bual maama. ⁴³ jaanmi n den gbeni ya yognu o baa yeni o naa den go cuo u sani k ji kuni ama k Jesus wani ñindi Jerusalemi kelima bi den kpaan'o kaa la'o. ⁴⁴ b tieni m maalma ko baa yegi yeni o lieba yaaba ki bi den taani ki cua yen. ki bi mo cuo l celi nani da yeli yeni. K b cil k kpaan'o o kpiiba yeni o bankaaba siiga. ⁴⁵ Ama baa den la'o ki b go lebdi Jerusalemi k bu kpaan'o. ⁴⁶ L dataa dali ki bi la'o l jaandieli nni ku kaa l balo maama banda siiga nni k songi ba k go buali ba i buali. ⁴⁷ Yaaba bo song'o kuli den ye panmangu yeni wan pia ya nunfanbu o maama go jiima po. ⁴⁸ L den pia o danba o yaalidigu yeni wan kaa naani. O naa den bual'o n biga be ced kaa son ti lani. Mi yeni a baa den ye ti jawaandi nni k kpaan ña kaan kuli. ⁴⁹ K Jesus den jiin ba. Be po i ki den kpaani n. I ki bani ki ba soni n baa tuona a. ⁵⁰ Ama bi den k gbadi o maama yeni niinma nni ⁵¹ K Jesus den cua ki ñodi ba ki bi lebdi bi kuli Nasareti. O den coln o danba. K u naa den ta yal den tieni kuli k bili o pal nni. ⁵² Jesus den find tonma ko yantiali mo go caa liiga o Tienu yen b niba den bua'o boncianla

Diangbenga 3

¹ Tiberi badciamo n dini li bali, li piiga n bina mu po, Ponsi Piilaati den tie Suude bado, ke Herodi tie Gaalile bado, ke o ninjua Fiilipi tie Iture yeni Traconiiti bado, Lisiansi tie Abilen bado. ² Hani yeni Kayiifi n den tie bi Salyid-cianba. Laa binli i ke U Tienu bo maadi leni Sakari bijua Jan mi fanpienma nni. ³ Jan bo gedi Surdan fuanli nni kuli. O bo yii bi niba ke ban cua ke ban wuli ba U Tienu ñima, ke lan waani ke bi lebdi bi yama ke U Tienu dini sugli bi tuonbiadi po. ⁴ Yeni ke U Tienu Sawalpualo Esayi n bo diani yaala o tili nni tieni yeni mɔni: Bi gbia o nulo nialu ke o kpaandi mi fanpienma ki tua: Bobni man o sani, ⁵ Baalodga kuli ba piini, Juali kuli yeni gbangbanli kuli ba sali, Ti sangolndi ba sonndi, Ti sanbuodi kuli n sali, ⁶ Ke bi niba kuli ba lá U Tienu ñalbalgo. ⁷ Jan bo maadi ya niwulgu n bo cuoni ki bua ke wan wuli ba U Tienu ñima ki: A waalaba buoli! ñma tundi yi ke yi sani U Tienu mutuoli yaali n cuoni? ⁸ Waani man i tuona nni ke i lebdi i yenyienu. Da kubi man i pala nni ke: «Ti tie Abrahamama yaabila!» kelima, diidi man a tana ne: N maadi yi ke U Tienu ba fidi ki cedi ke ñan kpandi Abrahamama bila. ⁹ Tin faami! Bi bobni li yali ki ba cua ki guli i tiidi: Ya tubu kuli ki loni luannanli bi ba cua bu ki juu bu u muu. ¹⁰ Lani ke ku niwulgu buali o: Ti ba tieni ledi? ¹¹ ke o ñmiani ba: li ya tie ke yua pia liada lie, wan teni yua ki pia, liadyenli. Yua pia ti jiedi mɔ, wan bogdi ki teni yua ki pia. ¹² A patendgaala (lonpogaala) mɔ bo cua ke wan wuli ba U Tienu ñima. Bi bo buali Jan: ... Canbaa, ti

ba tieni ledi? ¹³ ... ke o ηmiani ba, Da gaa man ti patendi (lonpo) ke ti cie Gobna n seni maama. ¹⁴ Sijenba mo den buali o: ... Ke tinba i, ti mo ba tieni ledi? ... O den ηmiani ba, da fie man oba ligi, ki go da fani ku faagu oba po: I pali n ya mani i ηmaapani po. ¹⁵ Bi niba den ye li dandanli nni paaa, ki ji den buali bi ba nni, bii Jan n baa tie O Candaano. ¹⁶ Ke Jan ηmiani bi kuli: ... Min wan wuu yi mi nima nni. Ama o nulo ba cua, ki pia u paalu ki cie nni. Mii dagdi yeni min lodi o taacagbanu. Wani, o ba wuli yi mi Fojanma yeni U Tienu muu nni. ¹⁷ O kubi o dilendyetonga, ki ba lendi o dii, ki wodi i dinami ki kuodi o bonbuali nni. Ku fengu wani, o ba lu gu ya muu n kan baa jundi (gbeni) nni. ¹⁸ Jan go ηanbi ki puuni bi niba U Tienu nomaama n buali maama, muandi ba laabamanli. ¹⁹ Ama, o bo jalgi o bado Herodi yeni wan kuani Herodiati, o ninjawaalo denpua, ki go tieni ya tuonbiadi n yabi. ²⁰ Herodi go bo cuo Jan ki luoni o dansalgi ki pugni o tuonbiadi po. ²¹ Bi niba kuli cua ke Jan n wuli ba U Tienu nima. Ke Jan wuli Jesu mo U Tienu nima. Ama, ya yogu ke Jesu den jaandi, ke Tanpoli po luodi. ²² Ke Mi Fojanma jiidi o po, ki naani nani li lanjeli yeni, ke nialu ba nani tanpoli po ki maadi: ... A tie n bibuadga. N pali mani a po boncianla. ²³ Ya yogu ke Jesu bo cili o tuonli, o den pia bina piita i. Nani bi niba n bo maali (maadi) ke tie Sosefi bijua yeni, o yaajanba yela nne: Eli, ²⁴ ke Eli mali Matati, ke Matati mali Levi, ke Levi mo mali Melki, ke Melki mali Yannayi, ke Yannayi mo go mali Sosefi, ²⁵ ke Sosefi mali

Matatiasi, ke Matatiasi mɔ mali Amosi, ke Amosi mali Nahumi, ke Nahumi mali Esli, ke Esli mali Naggayi, ²⁶ ke Naggayi mali Maati, ke Maati mali Matatiasi, ke Matatiasi mali Semeyin, ke Semeyin mɔ mali Yode, ke Yode mɔ mali Yoda, ²⁷ ke Yoda mali Yuanani, ke Yuanani mali Resa, ke Resa mali Sorobabeeli, ke Sorobabeeli mali Ceyaltieli, ke Ceyaltieli mali Neri, ²⁸ ke Neri mali Melki, ke Melki mali Adi, ke Adi mɔ mali Kosami, ke Kosami Elmadami, ke Elmadami mali Eri, ²⁹ ke Eri mali Jesu, ke Jesu mali Elieseri, ke Elieseri mali Yorimi, ke Yorimi mali Matati, ke Matati mali Levi, ³⁰ ke Levi mali Simeyɔn, ke Simeyɔn mali Suda, ke Suda mali Sosefi, ke Sosefi mali Yonami, ke Yonami mɔ mali Eliakimi, ³¹ ke Eliakimi mɔ gɔ mali Meleya, ke Meleya mali Mena, ke Mena mali Matata, ke Matata mali Natan, ke Natan mali Dafidi, ³² ke Dafidi mali Isayi, ke Isayi mali Obeedi, ke Obeedi mali Boosi, ke Boosi mali Salmɔn, ke Salmɔn mali Nason, ³³ ke Nason mɔ mali Aminadabi, ke Aminadebi mɔ gɔ mali Admin, ke Admin mali Arni, ke Arni mali Hetsirɔn, ke Hetsirɔn mali Pereti, ke Pereti mali Suda, ³⁴ ke Suda mali Sakɔbi, ke Sakɔbi mali Isaki, ke Isaki mali Abrahami, ke Abrahami mali Tera, ke tera mali Nayɔri, ³⁵ Ke Nayɔri mali Serugi, Serugi mali Reyu, ke Reyu mali Pelegi, ke Pelegi mali heberi, ke Heberi mali Cila, ³⁶ ke Cila mali Kayinami, ke Kayinami mali Arfaksadi, ke Arfaksadi mali Semi, ke Semi mali Nowe, ke Nowe mali Lemeki, ³⁷ Lemeki mali Matusalemi, ke Matusalemi mali Henoki, ke Henoki mali Yeredi, ke Yeredi mali Maleleeli, ke Maleleeli mali Kenami, ³⁸ ke Kenami mali Enoki,

ke Enoki mali Seti, ke Seti mali Adami, wani yua tie ya cincinnulo ke U Tienu bo cindi ki tagi o.

Diangbenga 4

¹ Jesus den gbie yeni m tagɲanmi, k u den ñani jurdeni bonga nni k l tagiɲanba tod'o k u gedi u fanfanpiegun nni. ² Naani ke sitaani bign'o dan piina. U den ki dii l ba l dana. L yogu n pend i k m kom cu'o. ³ Sitaani maadi Jesus: l ya tie ka tie u tienu biga, cab k l tanli n kpandi m jiem. ⁴ Jesus ŋmian'o l diani u tienu kaddaaog nni k nul k fo m jiem po baba ka ⁵ den duon'o pol. K waan'o u tienu diema yala n tie g tinga ne k maad'o. ⁶ ba tena ya paalu baa tie u tienu diema piam kul yaal n tie l ŋandul kaan k dugn l kul den ye n nugun yo k bua ten mi bua yua. ⁷ wani a ya tuo ki gbaani n nintuali ni l kul baa tie a yaal i. ⁸ Guani ki maad'o: ya dondi a yonmdaano u Tienu. Wan badba i ka b pug'o. ⁹ gedi yen'o hal Jerusalemi k duon'o u jaanddiegu tanpolu k maad'o: a ya tie u Tienu bijua yugi k ŋa a ba m fanfanma nni k dugn i l diani: ¹⁰ k u bu cabi meleki nba ban yaa guu ŋa. ¹¹ l guan. b bu ŋa yeni b nugi k tanli kan gbebi ba tanyeli. ¹² K Jesus ŋmia i: l go diani. A kan niini k bigni o yonmdaano u Tienu. ¹³ Ya yognu k sitaan den gbeni o bignma kuli k u sani k fagdi k ban bo bil ya yognu pudi. ¹⁴ Jesus bo ye yeni fuoɲanba paalui k lebdi Galile ko yeli doni diema kuli nni. ¹⁵ K tundi u tienu ñomaama a jaandiena nni k b niba dond'o. ¹⁶ K gedi nasareti dogu nni ban bo ŋub 'o naani k kua l jaandieli saba daali. nani wan bo tug g tie maama. k fii

k bo cogi tienu ñomaama tili. ¹⁷ K bi waan'o u tienu tondo isai tili wan pɔbidi l tili ko la naan kani k b diani k: ¹⁸ M yomdano fomnɔanb ye n po kelima u lugdn ki sɔgni kpanɔanba k bo muadi o ñomaama i cacagi danba k go paagi yaaba pala biidi k yaaba tie juanma n nuali, k fie b cacagdama. ¹⁹ k go muadi u tienu nɔanba binl ²⁰ K u pɔbini l tili k teni o naacenba k gedi kali. U jaanddiieogu nni k a nubina kuli fid o po. ²¹ Dinne mɔno u bu cili yinm yaa song'o yeni kani u tienu tondo ñomaama tie mɔni. ²² yaab den song'o kul lden cuo'b u yaalidigu. K b tɔb maadi ki waa tie Josefi bijua kaa? ²³ k jesus maadi bi: n bani ki bo puan i m makpanjama dogda dogd a ba ama e bia bomaadi maad'ti nɔan tienii yaala kaperinahumin dogu nni. nɔan go tieni n yeni a dogun i k ti diidi. ²⁴ K jesus pugn ama e mɔni baa bani k pagi u tienu tuonsɔnlo u dogu nni. ²⁵ E mɔni ke maadi yi a pakuana den yabi boncianli Isaraheli dogu nni Eli yogu. lan ya yogu i ke taagi bo ba binataa yen bɔgidima. k m koncianma ba u dogu kuli nni. ²⁶ ama den sɔno'a ba pakua yedi kani k cedi b den t sɔn'o yendi kani k u den ye Sarepta Sidon dogun nni. a i. ²⁷ A gbaada den ye ki yabi Isaraheli dogu nni u tienu tuonsɔnlo Eli yogu. Ama ki baa bo paagi baa yedi. B bo paagi Sirija i ku yeli tie Naamani ²⁸ I yaabi den songi Jesus k ye l jaandieli n k kuli pala den biidi ²⁹ b nubi kuli den fii k tudu Jesus k ñan'o hali l juali po l jaandieli n maa naan yeni k bi tud'o k lu'o tinga nni ³⁰ Jesus n den ñan b siiga nni k paani k caa Jesus den tieni i tundi yeni u tebigu

Kafarnahumi. ³¹ Den gedi Kaperinahomi galile dogu nni ki tieni i tundi ba u tiemu ñomaama po saba daali. ³² Yaaba den songi pala den mangi boncianli kelima u den yeni yikodi. ³³ O ja den ye l jaandieli nni ki t tagbiid yeni mu cicibiadimu den cedi k o yign i yen paalu ³⁴ O a bua tien 'ti be ne, a cua k ñan bianti yaa? U tienu nuñanmo tondo. ³⁵ Ama k Jesus tiani yeni pabieli k maadi suon i k ña o ja ne gbanu nni. k t cicibiid yeni fuun'o k lun'o tinga b niba siiga k waa janbi ama k ñani u po. ³⁶ k l yogu k ti jawaandi kua b niba, k b maadi b lieba. Lan ñomaam tue be i k pia u paalu yen yikodi k yi beli i cicibiadi ban saa ña i! ³⁷ ke Jesus yeli doni kaankul a dongbana nni. ³⁸ Jesus n den ñani l jaandieli kan u den gedi Simo deni k sua k Simo juado ye yeni u gbanantogu, k b buali k b mia Jesus k wan tieni l bonli k paa'o ³⁹ k Jesus tibn i o po k cedi ko yugbaagu ñani u po. k o fii l yogu k cil suani u tienu tuona. ⁴⁰ O yienu n den baa ya yogu yaaba den pia b yianba b den po, b den ba yenmi Jesus kani k u yi e nui yua kul po wan paagi. ⁴¹ I cicibiadi den ña boncianli b ssiga nni, k yigini. A tie u tienu bijua i. Ama k Jesus yi tiani ban go suono kelima b den bandi k u tie Kristo. ⁴² Lden fandi ya yogu k Jesus ñani o deni k gedi u fanfanpiegu nni. k b niba cil k kpaan; o ban t la'o k gedi o kani kaa ji bua ko seedi ñaab'a. ⁴³ Ama k u maadi bi: l tie taladi min min muandi u tienu labannanli dogban tiana nni. Kelima lan yaa po i k u tienu son n i. ⁴⁴ k ji tundi u tienu labamanli Jude jaandiel nni.

Diangbenga 5

¹ Dayenli, ke Jesu bo ye Senesareti kpenkunu, ke ku niwulgu bo gobi ki lindi o, ki cengi U Tieniu maama. ² Ke o lá ñinbiadi lie u kpenkunu. A jankpaanla bo jiiidi ki ñanbdi bi jankpaantiadi. ³ ñinbiayengu den tie Simɔn yaagu. Jesu den kua lienni ki maadi o, ke wan fagdi waama yeni u kpenkunu, ama o den ye gu niinni ki tundi ku niwulgu. ⁴ Wan tundi ki gbeni, ke o maadi Simɔn: ... Sudi waama, ki jiiidi naani n ñua, fini yeni a lieba n lu i jankpaantiadi. ⁵ ... Ke Simɔn ñmiani o, Canbaa, ti sɔni ñiamungu ti ki cuo lbá, ama, ñan buali ke min lu yeni, n ba lu. ⁶ Bi lu ki cuo i jami boncianla ke bi jankpaantiadi ji bo bua padi mɔno. ⁷ Li yogu ke bi yini bi lieba ku ñinbiagu po ke ban baa ki todi ba. Ban baa ke bi cuo ki gbieni bi ñinbiadi, hali ke ti bua mii kelima ku kpiagu po. ⁸ Simɔn Pieri n la lani, ke jiiidi ki gbaani Jesu taana po ki maadi: ... N diedo, fagdi n kan ne, kelima n tie tuonbiadaano. ⁹ Li yogu ke i jewaani kua ba yeni ban la ya ciila. ¹⁰ Li go bo tieni yeni Simɔn tuonsɔnlieba, Saak yeni San, Sebede bila. Li yogu ke Jesu maadi Simɔn: ... Da jie! Lan cili mɔlane, a ji baa taandi bi niba n po. ¹¹ Ban kpeni yeni bi jankpaantiadi, bi ñaa ti kuli ki ji ñua Jesu. ¹² Daatoli, ke Jesu den ye dogu bá nni, ke jua bá ti baa ke mi kpaadma kubi o. Wan lá Jesu, ke o gbaani o nintuali nni, ki jaandi ki maandi: ... N Diedo, a ya bua, a ba fidi ki paagi nni. ¹³ Ke Jesu tandi o nugu, ki sii o ki maadi: ... Nn, n bua, paagi. Li yogu mɔno, ke mi gbaadma siedi ki ñaa o. ¹⁴ Ke o kpaani o, ki maadi «ke wan

da maadi nulo yaali n baa o» Ama, ke o maadi o ke wan gedi o dandanciamo kani ki ji bili o paabu li jaanddiebinbindli po nani Moyisi n den maadi maama yeni. Li ji baa nani sieda i i po. ¹⁵ Jesu laabaali ji den yadi kaanakuli. Ku niwulgu ji den nua ki bua bi yiani n gbeni. ¹⁶ Ama, o den gedi naani n kuoni ki ba jaandi. ¹⁷ Daayenli, ke Jesu den tundi U Tienu laabamanli, Farisieninba yeni Yikotundkaaba den kaa ki cengi. Bi den nani Gaalile, Sude yeni Jerusalemi dingbankokogi nni. Ti Yonbdaano paalu den ye yeni Jesu ke o paagdi bi yianba. ¹⁸ Nibbá ti baa yeni bi yiamo ke o taana kuli kpe. Bi den kpaani ke ban kua yeni o Jesu kani. ¹⁹ Ama, bi den ki fidi kelima ku niwulgu po. Li yogu ke bi doni ki cibi li dieli poli po ki jiini bi yiamo ki lianga po, ku niwulgu siiga Jesu kani ²⁰ Wan lá ke bi jaba yeni pia li dandanli o niinni, ke Jesu yedi: «N donli, a tuonbiadi piini o». ²¹ Yikodanba yeni Farisieninba ji buali ki maadi: ... O ja ne tie nma i ki maadi ti majogndi? nma ba fidi ki piini ti biidi, li ya ki tie U Tienu bábá yaa ka? ²² Ama, Jesu den bani bi maalma, ki maadi ba: «Be ya po n cedi ke i pia li maalma? ²³ Be n tie faala? Maadi: «A tuonbiadi piini» bii «fii ki ya cuoni»? ²⁴ Li nani! I ba bandi ke o nulo biga pia yiko ki tinga ne po yeni wan piini ti tuonbiadi. Ke o ji maadi o tuomo: ... N cabi: Fii, taa a lianga ki ya kuni. ²⁵ Li yogu ku niwulgu nni, ke o ja yeni fii ki taa o lianga ki kuni ki dondi U Tienu. ²⁶ yaaba n den ye li kani kuli ke ti jawaandi cuo ba. Ke bi ji dondi U Tienu ki maadi: ... Ti lá dinne tin ki kpeli ki lá yaala ! ²⁷ Li puoli

po, ke Jesu den pendi ki lá Patendi (Lonpo) Gaalo ke bi yii o, Lefi, ke o kaa o tuonli nni. Ke o yini o, ki maadi o: ... Ya nua nni! ²⁸ Ke o ja yeni fii ki n̄aa li kuli ki n̄aa Jesu. ²⁹ Lefi bobni mi jaanma o denpo ki bua gaa Jesu. Bi niba boncianla den dini yeni Jesu, bi siiga a patendi gaala den ye. ³⁰ Farisieninba yeni Yikotundkaaba den ye bi bá ki yini Jesu Kpaaga. ... Be n tieni ke i ba di yeni a patendi gaala, ya febddanba ne? ³¹ Ke Jesu n̄miani ba: ... Yaaba n pia laafia ki bua dogda, bi yianba n bua o. ³² yaaba n tiegi po ka ke n cua, ama n cua ke min lebdi ti tuonbiadi danba yama. ³³ Bi t̄oba den buali o: ... Jan n̄odikaaba yeni Farisieninba wani yen loli bu n̄obu ki ya jaandi, ama Jesu n̄odikaaba wani yen di ki n̄u i. ³⁴ ... Ke Jesu n̄miani ba, i lá aa, li paa yeni o puodaano donlinba n loli n̄obu ke o puodaano dá ye yeni ba. ³⁵ O yogu cuoni, ke o ba siedi ki n̄aa ba, li yogu bi ba loli n̄obu. ³⁶ Ki pua ba mi makpanjama ne: ... Nulo n da taa li cabpanli, ki libi li cabkpele po. Lan yaa ka bi bua biidi li cabpanli. Ban jia ya cabli n m̄o n ki n̄ani ki libi li cabkpele. ³⁷ Li tie yeni m̄o, nulo kan piagi mi daakaama a cuakpela nni, lan yaa ka mi daama ba fidi ki cedi n̄an pudi pudi, mi daama n wuli, a cuana m̄o biidi o. ³⁸ Li buali, ke n n̄ piagi mi daapaanma a cuapaana nni. ³⁹ M̄om̄oni, ti ya n̄uni mi daakpelma, ti ji ki bua mi daapaanma; ti ji maadi: Mi bonkpelma n mani.

Diangbenga 6

¹ Saaba daali, ke Jesu pendi i dii kpaabu nni, ke

o ɲɔɔkaaba togdi i dii ki ɲmani. ² Farisieninba buali ba: Be ya po i ke i tie yaala n kua saaba daali? ³ Jesu gaa mi maama ki ɲmiani ba: I ki cogi yaala n diani ya yogu mi koma bo cuo Daviid yeni o ɲɔɔkaaba a? ⁴ O kua ku jaanddiegu nni ki taa U Tienu lalaagu ki ɲmani, ki teni o ɲɔɔkaaba ke bi mɔ ɲmani. Ama ke li nan bo ki cabi ke ban ɲmani, bi salyidkaaba bábá yaa ka. ⁵ Ke Jesu pugni ki maadi: O nufosaalo bijua n tie saaba canbaa. ⁶ Saaba daatoli ke Jesu kua ku jaanddiegu nni ki tundi U Tienu maama. Nulo bá bo ye ke o nujienu kpe. ⁷ Bi yikodanba yeni Farisieninba bo kpaani ke ban cuo Jesu. Bi bo kpaagi o ke ban diidi ki lia o ba tebi a yيامa saaba daali i: ⁸ Ama, Jesu n bo bani bi maalma yeni, ke o maadi o yiamo: ... Fii ki sedi asalasiiga! Ke o fii ki sedi. ⁹ Ke Jesu maadi yaaba n sieni: N pia ibuali ki ba buali yi: Li bo dagdi ke tin tieni li bonɲanli bii ke ku bonbiigu i saaba daali i? Li dagdi ke tin fie o nulo miali bii tin ɲaa wan kpe i? ¹⁰ Ke o ligdi o ninbina bi po ki maadi li naaciemo: Tandí a nugu! ke o tandí. Ke li nugu paagi” ¹¹ Bi yikodanba yeni Farisieninba pala bo beni paaa, ke bi ji maadi bi ɲmiali nni ban ba taani ki tieni Jesu maama. ¹² Lan daali, ke Jesu go fuadi ki doni li juali po ki ba jaandi. Ke o jaandi U Tienu ku ɲiamungu kuli. ¹³ lan ti fandi ya yogu, ke o yiini o ɲɔɔkaaba, ki lugdi bi siiga piiga n bonblie ki yini ba o ɲɔɔkaaba. ¹⁴ Simɔn yua ke o bo yini o Pieri, o ninjua Andre, Jaak, Jan, Fiilipi, Batelimi, ¹⁵ Matiog, Toma, Saaki, Alfe bijua, Simɔn yua pali kɔni u dogu po. ¹⁶ Jude, Jaaki bijua, yeni Juda

Iskariyoti yua n ti ba juodi ki kuadi o. ¹⁷ Jesu n bo ñani li juali po ki jiidi yeni ba, ke o sedi li gbangbanli po. o ñodkaaba boncianla bo ye li kani, bi niba boncianla mo bo ye ki ñani Jude kuli nni, yeni Jerisalemi yeni Tiri dingbana nni yeni Sidon dogu nni. ¹⁸ Bi kuli bo baa ke ban cengi o, ki wan go paagi ba. Yaaba ke asanpola bo mabi ba mo bo paagi. ¹⁹ Yua bo kpaani ke wan sii o kelima ke u paalu bo ña o gbanu nni ki paagdi i yiani buoli kuli. ²⁰ Jesu bo gbagi ki diidi o ñodkaaba ki maadi ba: Li pamanli tie yinba yaaba n tie talgnba yaali kelima yinba n ti baa ye U Tienu Diema nni. ²¹ Li pamanli tie ynba yaaba ke mi koma pia yi molane yaali, kelima i ti ba guo. li pamanli tie yinba yaaba n buudi molane kelima i ti baa laa i. ²² Bi niba ya ki bua yi, ki bieli yi, ki sugdi yi, ki biidi i yela kelima o nufosaalo bijua po, li pamanli baa tie i yaali. ²³ Li bona ya ti baa yi, yin ya kpanbi leni li pamanli kelima i ñuadi ti baa yabi U Tienu deni. Bi yaajanba mo bo tieni U Tienu tondkaaba yeni. ²⁴ Ama, yinba a piada, li ti baa bia i po kelima i lá ñuadi o. ²⁵ Yinba yaaba n guo molane, li ti baa bia i po kelima mi koma ti ba cuo yi. Yinba yaaba n laa molane, li ti baa bia i po kelima i ti ba cagni, ki ya ye li paboncianla nni. ²⁶ Yinba yaaba ke bi niba kuli pagi yi, li ti baa bia i po kelima bi yaajanba mo bo tie yeni leni ku faagu Tienu tondkaaba. ²⁷ Yinba yaaba n cengi nni ne kuli, n bua maadi yaala ne: Ya bua man i nannanda, ya tie man mi ñanma yaaba n ki bua yi po; ²⁸ ya jaandi man ki ya miadi mi yednanma n jiidi yaaba n polgi

bu ñobu po. Ya jaandi man yaaba n cagni po ya po. ²⁹ Nulo ya pabi a tankpinyenli ñan teni o tankpintoli mo. Nulo ya taa a liadbiga ñan cabi o a liadgbengli mo. ³⁰ Yua mia ña ñan teni o. Yua taa a bonla mo ñan da buali o li po. ³¹ Ya tie man i lieba yin bua ke ban ya tie i po yaala. ³² I ya bua yaaba n bua yi bábá, i maali ke i ba lá ya paabu n ñani i? Bi tuonbiaddanba mo bua bi donlinba. ³³ I tie mi ñanma yaaba n mo tie yi mi ñanma, i go ti ba baa ti laa ñuadi i? Bi tuonbiaddanba mono ki tie mi ñanma a? ³⁴ I ya kpendi man ki daani ke bi ba guani ki ñmiani yi, i go ba lá ti bulcindi i? Bi tuonbiaddanba mo kpendi bi tuonbiaddanlieba ke ban guani ki ñmiani ba. ³⁵ Ama yinba, yin ya bua man i nannanda ki tie ba mi ñanma, ya kpendi man ki da daani ke ban guani ki ñmiani yi. I ya tie yeni i ñuadi ti baa yabi, i ti baa tie O Bado U Tienu bila kelima u ñanbdi yaaba n ki tie mi ñanma yeni bi tondanba. ³⁶ I báa gbie yeni mi ñanma. Mo ya tie man yeni. ³⁷ Da bu a lieba, bi kan bu a mo, da biandi a lieba, bi kan biani a mo. Ya di man sugli i lieba po, U Tienu ba di sugli i mo ya po. ³⁸ Ya todi man i lieba U Tienu mo ba todi yi. U den bibni ya golungu n yabi ki ñagi ñagi ke li gbie ki yadi ki wulgi n po, kelima yin bigni maama ki puuni i lieba, U Tienu mo ti ba bigni yeni ki teni yi. ³⁹ O pua ba mi makpanjama ki maadi ba: O juamo ba fidi ki dadi o juanlielo? Ban bonblie kan baa ku buogu nni? ⁴⁰ Tuonbanglo ki cie o canbáa. Ama ya tuonbanglo n ñanbi ki bangi ki gbeni, o baa tien nani o canbáa yeni. ⁴¹ Be n

cedi ke a nua ya muanu n ye a ninjua ninbili nni, ama ki nan ki nua ya dajenli n ye a ya ninbinli nni? ⁴² A ba tieni ledi ki maadi a ninjua: «N ninjua tieni suo ke min ñani u muanu yu n ye a ninbinli nni? ñalacidaano! Dá pandi ya daagu n ye a ninbinli nni o, ki ñanbi ki nuali ki fidi ki ñani u muanu yu ye a ninjua ninbinli nni. ⁴³ Ki tinjanga kan loni ti luanbiidi. Tibiigu mo kan loni luannana. Bi bani tibu kuli yeni bu luana i. ⁴⁴ Bi ki puadi kankana konkontibu po, bi go ki puadi cancanba konkonbongu po. ⁴⁵ O numono n pia ya bonjana o pali nni, o ñangi lani. O nubiigu n mo pia yaala o pali nni, o mo ñangi lani, kelima o nufosaalo pali nni n gbie yaala o ñangi lani. ⁴⁶ be n cedi ke i yii nni “Yonbdaano, Yonbidaano”! ki nan ki tie min maadi yaala? ⁴⁷ N bua waani yi yua cuoni n kani ki cengi n maama, ki go tie man buali maama, yenyienu n naani yeni yaala. ⁴⁸ O tie nani ya nulo maa ku diegu. o gbiidi ke li ñuagi ki pan nandi ku tantiagu ki bili li fiagli. Ku bongu ya gbie ki yadi, mi ñima yi yili li diegu, ki nan kan ki guli gu kelima bi maa gu ke ku paa. ⁴⁹ Ama yua cengi n maama kaa tie man buali maama o tie nani yua maa ku diegu ti tandi po kaa bili li fiagli. Ke ku bongu ya gbie ki yadi, ke mi ñima yili li diegu, ku ba wobi ki baa li yogu mono ki kpandi ku langbengu.

Diangbenga 7

¹ Wan maadi ku niwulgu wan pia ya maama, Jesu kua Kapernaumi. ² Sijenba canbaa bo pia o tuonsonlo, ke o yia, ki ji mi kuuma po. ³ Wan

gbadi ke bi maadi Jesu maama, sije canbáa sɔni o kani nani Suifi yikodanba ɲa yeni, ke bi gedi ki fabni o kani ke wan cua ki paagi o tuonsonlo. ⁴ Bi cua ki lá Jesu ki mia o sugli boncianla ... Bi maadi o, o ja ne dagdi yeni ɲan ɲanbi o po. ⁵ Kelima, o bua ti buolu. Wani n maa ti po ti jaanddiegu. ⁶ Lani, ke Jesu yegi leni ba ki caa. Li ji bo ki fagi leni deni, ke sijegbengli yeni sɔni o donlinba ke ban maadi o. Ti Yonbdaano, da mabndi a bá, kelima n ki dagdi leni min gaa n denpo. ⁷ Lan ya po n cedi, ke li bo ki dagdi yeni min cua n bá ki lá ɲa. Ama, maadi lanbonyenla ke n tuonsonlo n paagi. ⁸ Kelima, min mono tie sije yua n juadi, ama n pia bi naacenba n yikodi po, leni min sɔni yendo: “Gedi”, o baa caa i, n maadi too: “Cua”, o baa cuoni i. N ya n tuonsonlo: “Tieni ne”, o baa tie i. ⁹ Jesu n gbadi li maama, ke li lidi o, ama ki mangi o. Ke o gbagi ki maadi ya niwulgu n ɲua o: “Momonni po, Israyeeli nni ne kuli, n ki baa lá ya nulo ke o pia ya dudugdi ne.” ¹⁰ Sije yeni tondkaaba lebdi deni ki sua ke o tuonsonlo paagi o. ¹¹ Li kani ke Jesu kua Nayini dogu nni. O ɲodkaaba leni ku niwulgu boncianla ciandi o. ¹² Wan cili ki kua u docamu nni, ki cendi ku niwulgu ke bi pii li pakuali biyendga. Bi dogtieba boncianla bo ɲua a kupiila. ¹³ T yonbdaano lá li pakuali ke mi ninñima cuo o, ke o maadi: ... Da buudi man! ¹⁴ Ke o nagni ki kulianga ki maani o nugu ki po, ke yaaba n tugi sedi.... Ke Jesu yedi, o naaciemo, n cabi a fii. ¹⁵ Ke mi kuuma fii ki kali ki maadi. Ke Jesu ɲmiani o o naá. ¹⁶ Ke bi niba kuli jie, ki ji dondi U Tienu ki maadi:

U Tienu cua ki bua fie u niba. Ki go pugni: U Tienu cua ki tebi o kpiemo! ¹⁷ Ya lanbona ke bi maadi Jesu po ne bo yadi Suude leni li dogkuni kuli. ¹⁸ Jan ɲɔdkaaba maadi o yaala n den tieni kuli, ke bi siiga, ke o yini bonbilie. ¹⁹ ki sɔni ba ti Yonbdaano kan ke ban buali o: ... Fini n den cuoni bii, tin go dá guudi too i? ²⁰ Ke li danba sedi o nungi nni ki maadi o: ... Jan-Baptisti n sɔni ti. Yaala ke bo bua buali a nne: “Fini n den cuoni bii, tin dá guudi Tondtoo i?” ²¹ Ya yogu ke o pundi li kani Jesu bo paagi ni niba boncianla, i yianbuolbuoli kuli, ki paagi yaaba n den gbie leni mu cicibiadmu, ki nuali a juama boncianla. ²² Ke Jesu maadi ba: Guani man Jan kani ki dugni o yin lá yaala: Bi juanba nɔnli, a waba cuoni, a gbaada paagi, a tubkpaana gbadi, ke bi kpienba yiedi, ke talginba gaa li pamanli. ²³ Pamanli lenli yua luni o dudugdi kelima n ya po. ²⁴ Jan tondkaaba den lebdi yo, ke Jesu ji maadi leni ku niwulgu Jan po. ... I gedi ki lá be mi tinfanma nni? U faalu n liebi ya ɲinmuagu ne. ²⁵ I gedi ki lá ɲma i? Yua bobi ti tiadɲandi? Yaaba n bibi ti tiadgbengdi ki ye u manu nni kua bi badcianba diedi nni. ²⁶ Ama i ji gedi ki lá ɲma i? U Tienu tondo? N maadi yi, o cie U Tienu tondo mɔno. ²⁷ Kelima, o ya po i ke li diani: N ba sɔni n Tondo a nunga nni, wan bobni a sanu. ²⁸ N maadi pua n mali yua kuli, ama yua n yabi ki cie Jan ki ye, yua n wa U Tienu diema nni n yabi ki cie o. ²⁹ ... Ya niba n den cengi o kuli leni a lonpogaala den dugi U Tienu po mɔmɔni, ki tuo ki Jan n wulbi a U Tienu ɲima. ³⁰ Ama Farisieninba leni U Tienu bali maama tondkaaba yie ke o kan wulbi ba U Tienu ɲima, bi luni U

Tienu buama. ³¹ N ba nangi molane niba leni be i? Bi naani leni be? ³² Bi tie nani ya bila n kaa ki daaga nni, ki yii bi lieba ki tua: «Ti piebi yipo mu yelmu, ke yii jeli ki ciaga! Ya yogu ke ti go yiini mi kuuma yani, yi go ki buudi ! ³³ Lani, Jan-Baptisti cua, kaa ηmani kpanu, kaa ñuni ku daamõngu. Yi maadi be i? “O pia cicibiigu o niinni. ³⁴ O nulo bijua cua ki di ki ñu, ki i yigni: “O ja ne maalma tie wan di ki ñu i, o tie a lonpogaala leni ti tuonsonbiaddanba donlinba.” ³⁵ Ama, U Tienu yanfuoma cua yaaba n tua ma po i. ³⁶ Farisieni den yini Jesu ke wan je. Ke Jesu gedi ki kali ki di. ³⁷ Ke puoconconli bá cua, ke yua kuli o u dogu nni, ke o ye ku yenyebiigu nni. Nani, wan bo gbandi ke Jesu cua Farisieni deni ki di yeni, ke o taa o tulaali konkonga. ³⁸ Ki cua ki sedi o puoli po, kpiani o taana. Ki buudi ke o ninsiidi pan milgi Jesu taana; ke o taa o yudi ki fiadi fiadi, ki balgi Jesu taana po, ki tiendi tulaali. ³⁹ Farisieni yua bo yini o yeni n lá lani, ke o maadi: O ja ne ya bo tie U Tienu tondo yeni mõi, o bo ba bandi o pua yua siigi o ne n ye ya yenyienbiigu nni. ⁴⁰ Jesu doni o nialu ki maadi: ... Simõn n pia maama bá ki bua maadi ηa. ... Ke Farisieni ηmiani o: Nn, Canbáa, maadi. ⁴¹ ... Nible n bo dini li panli bi pandaano kani. Nuyendo den ba pa dibala kobiimu, yua tua mõ n pa dibala piimu. ⁴² Nani ban bonblie kuli, obá n bo ki pia ki ba pa li panli yeni, ke o pandaano cabi ba ke ban da pa. A ya po, ban boblie siiga ηma n ba ηanbi ki bua o pandaano? ⁴³ Simõn ηmiani: ... N maali ke yua ya panli n ηanbi ki yabi. ... Jesu maadi o

ke o jiini li po n yeni. ⁴⁴ Ki gbagi ki diidi o pua yeni ki go maadi: ... A la o pua ne i? To, min cua a deni, nja teni nni mi nima ke n ba nuudi n taana; ama, wan taa o ninsiidi ki nuudi n taana, ki fiadi a leni o yudi. ⁴⁵ A ki loni nni ki waani nni a buama, ama, wani, hali min kua ne, o li longi n taana i. ⁴⁶ A ki sɔgi n yuli po tulaali, ama wani, o wuli n taana po tulaali. ⁴⁷ Lan ya po, n maadi a: O tuonbiadi kuli piini, li po n cedi ke o waani nni o buama kuli. Yua ke bi dini sugli o po waama nne, wangi o buama waama nne i! ⁴⁸ Ki ji maadi o pua: ... A tuonbiadi kuli piini. ⁴⁹ Wan n den yini yaaba ki pugni o po ji maadi bi ba nni: "O ja ne tie nma i ki piindi bi niba tuonbiadi?" ⁵⁰ Ama, ke Jesu maadi o pua: ... Kelima, a dugi n po, a baa mi faabma; ya caa leni li pamanli.

Diangbenga 8

¹ Lan den pugini waami, ke jesu gedi a longbanani yen i dogiciamani, k muadi U Tienu maama. ² O Den ye yen o nuankaaba piig n bonbilie, yen bi puobi yaaba kuli den bieli t cicibianda ke go paagidi bi yiama: Mari, Magidala pua yua ko den paagu k cicibiada lele den kub bo. ³ Sann, chuza denpua, chuza den tie Herod tuonsonli, Suzann yeni o lieba kuli den todi jesu yeni o nuankaaba yeni bi nalimanu ⁴ O nuwuligu den nan a longbana nni k cua o kani, k jesu pua ba ya maa kpanjama ne: ⁵ O kpakpaalo den nani, ke bi pagi o bonbi, wan den pagi yeni, ke mi bonbima baa o sankuni, k bi nmaadi, ke ti bonyugiti dini. ⁶ Tianli baa a tana ni ke pani ke

kpe, kelima i tinga den kuoni. ⁷ Li tianli mo baa ti konkondi ke pani, ama ti konkondi fi ki luoni li po. ⁸ Ke li liela baa i tinnanga po, ke pani ke loni a luana. Jesu pugini ke maadi: ... yua pia a tuba ke cengi, wan cengi ⁹ O nʋandikaaba bual'o l maa kpanjama niima ni. ¹⁰ Ko maadi ba: yinba la li yumanli gbia U Tienu diema nʋasiili, ama lieba po li tie maa kpanjama. Bi pia i nuni, ama bi naa nua; bi cengi, bi naa gbia. ¹¹ Diidi mani li maa kpanjama niima ni: U Tienu maama, ¹² “o sankuni” tie yaaba cengi mi maama, ama sitaan n cua ke kua bi pala ni ke bel'o, wan da daani li maama po ke la mi faabma. ¹³ A tana po tie: yaabi n cengi mi maam, ke tuo yeni li pamanli, ama ke kan nʋa lan kpa jiina bi po. Bigili yogunu, wan sundi li kuli po. ¹⁴ “Mi bonbima yaali baa ti konkondini” wangidi, yaaba cengi mi maama, ama ke nʋa mi maalima, mi piama yen li nʋandunli bona n cedi wan da loni luana. ¹⁵ “Mi bonbima yaali baa i tinnanga ni” maadi ti, ya niba n cengi U Tienu maama ke biligidi bi pala ni ke suani yenli li tuonli, ke puni li juunli ke loni a luana. ¹⁶ ... Bi ki congidi fidili ki cubidi bobili ni bii k wuondi gadogu yagima nni, bi yi tuani naani ke bi niba ya kua, ban la mi yinyema. ¹⁷ Yaali wuo molane kuli, te bi juodi ke nʋa mi yinyema nni yen ya bonli n tie nʋasiili, te ba dogidi li daa gbengili daali. ¹⁸ nʋanbi mani ki diidi i yula po, yin cengi maama, kelima, yua pia bi ba pugini wani; ama yua pia, ban gaa wan daani ke pia yaali. ¹⁹ Jesu naa yen o nʋandikaaba cua ki lagu, ama bi bo ki fidi nagin'o ki dugini o nuwuligu po. ²⁰ Ke bi maad'o: a naa yen a nʋandikaaba ye cincanli ki

kpaan'a. ²¹ ... N naa yen n n̄andikaab tie yaaba n cengi U Tienu maama, ki gō tugidi k suani li tuonli lan buali maama. ²² Daa yenli k jesu den kua o ñin biaguni wan i yeni o n̄odkaaba. Yeni ko maadi ba:... tin puodi mani bongbantianli po. K bi tugi o ñin-gbanu. ²³ Ban bo puodi ya yogunu, k jesu guandi. Ko faaciangu kpil k fidi o ñinbonguni. Mi ñima den bua cubini o ñinbiagu. Li ji den paa bi po. ²⁴ K jesu n̄odikaaba den nagini ki yigini ki fiin'o: canbaa, canbaa mi ñima bu di ti naa. Ko findi k gaa mi jama o faalu yen a ñinguona po, k li kuli sedi suo. ²⁵ Li puoli po ko maadi o n̄odikaaba:... i dindanli ye le e? ti jawandi yeni o yaalidigu den kua ba, k bi maadi bi n̄mialini: O ne tie n̄ma i? diidi mani: o pia ti yikodi o faalu yeni a ñinguona po, k bi colini o. ²⁶ B ji bo kua Gerasa doguni, li bo ye Galile nuntuali. ²⁷ Ya yogunu k jesu bo tugi o taali ki n̄maa i tinga po, o doguni o nulo yua k ti cicibiadi bo kub'o yeni, bo sani ki cend'o. O den ki yie tiadi ki gō ki kpendi deni, ama o den yi dua a kakula nni. ²⁸ Ya yogunu ko la jesu, ko baa ki gbaani o taana po ki yigini yeni o paalu kuli. ... A bua be n po, jesu, U Tienu badicamo biga? N miad'a sugili, da wangidini fala. ²⁹ O bo maadi yeni kelima jesu bo cedi k ti cicibiadi kuli siedi ki n̄agu. Yeni ban bo yi lol'o yeni i kudiseseli a taana yeni o nugi, o bo yi cie li kuli, ti cicibiadi n tug'o ke kua yen'o li fuali nni. ³⁰ Jesu bual'o: ... A yeli i? ... n̄mian'o: ti yabi. Kelima ti fuobiidi boncianli den n̄uagu. ³¹ Li fuobiidi den miadi jesu sugili k wan da kuan ba naani tie fala kangbediguni. ³² Li den sua ki

duoli boncianli den kobi li kani k bi kpaab li juali po. K ti cicibiadi ne mia jesu sugili, k wan cabi ba, k ban gedi ki kua li duoli nni. Ko cabi ba. ³³ K bi n̄aa li ja, ki ji kua li duoli nni. Ki li duoli n̄ani li juali, k san sani ki baa mi n̄ima nni kpe. ³⁴ A duogula n la yeni, ki bi sani k gedi ki pagi o dogu nni, yen i dogbanbimu nni ³⁵ K bi niba n̄a, k caa ki diidi yaali bo tieni. Bi bo pundi jesu kani, k la o ja yua k ti fuobiidi bo siedi kani yeni, ko kaa jesu taana po. O den la ti tiadi, ki li ba kuli ji k kub, o. Ti jawandi den kua ba. ³⁶ Yaabi bo la ya bona n bo tieni kuli lan kani, ki bi dugini maama ki ti fuobiidi yaadi k n̄aa li ja, ko ji la mi faabima. ³⁷ Gerase dogu niba kuli, ti jawandi bo kua ba boncianli. K bi maadi jesu k wan n̄a bi dogu nni. Ko guani k kua o n̄inbiagu nni k lebidi ³⁸ Ko ja yua ti fuobiidi bo n̄an o kani yeni, buali jesu k wan cian'o, ama jesu bo bel'o, k maad'o: kuni a deni k pan waan ba, yaali ko tienu tieni a po. ³⁹ Ko kuni ki pagi yaali n tieni ne kuli. ⁴⁰ Wan den guani galile, bi niba boncianli den gagu kelima bi den gu o baama. ⁴¹ Li yogunu ja ba cua jesu kani ko yeli tie jayiris, o den tie o jandieguni canbaa. Ko baa k gbaani jesu taana po ki miagu sugili k wan cua o deni. ⁴² O bonpuoyenga ko pia nani piiga yen bina lie yeni, k den m̄o yeni mi kuuma. K jesu fii k gedi o kani, ko nuwuligu tudi k m̄o ban nagini jesu kani. ⁴³ Li kani pua ba den ye ki wuuli o faadi kli k koligidi, hali piiga yeni bina lie. O bo biani o ligi kuli dogida deni, ama o bo ki fidi ki tebi o ba. ⁴⁴ Ko nagini jesu puoli po ki sii o liadili, ki li yogunu m̄ono, ko faadi sedi.

⁴⁵ K jesu buali: ... ηma n sii nni? Nani bi kuli n bo tieni mi niama, k Pial maadi: ... canbaa, tin diidi mani, o nuwuligu lini ki maba. ⁴⁶ Ama kop ηmian'o: ... o nulo sii nni, kelima mi tuama o paalu ñani n gbano nni. ⁴⁷ Wan bo la li kuli k li k tie wuolin bonli, ko pua nagini, ki jegili, ki baa ki gbaani jesu taana po k cili ki dugidi yaali ya po ko siigu yeni wan paag'o maama toma. ⁴⁸ K jesu maadi li pua: ... n bipuoga, a paagi ki dugini a dindanli yabi n po. Ya caa k laafia n cian'a ⁴⁹ O da den k maadi ki gbeni, ko nulo ñan li jandidieli nni canbaa deni, k maad'o: a jafaanu kpe o, ji da mabi canbaa. ⁵⁰ Jesu den gbadi li maama, ko maadi Sayiris: ... da jie, ya duu n po baba, a jafaano ba paagi. ⁵¹ Wan pundi deni, o ki cabi ki nulo ba kua, lan ñani: Pial, San, Sak yeni i biga náa yeni o baà. ⁵² Kaana kuli den tie: bubuuli yeni i fanfabini. K Jesu maadi: da buudi mani, o ki kpe ka, ama o guandi. ⁵³ Bi niba den ñuadi laagu ki ban nani ko kpe i. ⁵⁴ Yeni k jesu cuo i bonpuo biga nugu, k maadi yeni o paalu: ... n biga fii! ⁵⁵ O den guani ki fuodi, k fii, k jesu maadi: k ban ten'o mi jiema wan je. ⁵⁶ K li yaa ki lidi o dama. Jesu den kpaaba tiadiba, k ban da ηa bi niba n bandi yaala n tieni.

Diangbenga 9

¹ jesu bo taan o kpaaga piig n bonblie, k ten'b o paalu yen t yiko k ban bel t fuobiid(staan) k go paagi b yiama. ² L puol po ko son'b k ban kpaandi o laabamanli i tinga kul po, k teb i yian buol kul. ³ Oden cegli ba: i da tugdi man lba k l

nua i cenli po: lan tie lanbanli, bogli, ligii k bual jiedi po. da kpaani man ya tiadi ki ba lebdi. ⁴ Bi ya gaa yi ya diegun, yin ya ye hali ya daali ki ba siedi lan kani. ⁵ Nulo ya ki gaa yi naan kani, yin ña lan kani k pidi lan ya doguni tanbiini yaali n tabi i taana, lani baa tie yaali wangi i buama b po. ⁶ Yeni ko kpaaga fii k gedi. B den togdi a longbana nni. kaana kuli, b den maadi U Tienu maama k go tebi bi yiama. ⁷ O badciamo Herodi bo tie lan ya dogu nni yikodaano, wan bo gbadi ke tiama maadi ke sua: “San batiir” n yied bi tinkpiiba siign, ⁸ bi toba ya po “Eli n guani”, bi toba mo goga ya po “I tie U Tienu tondi siigni yendi guani”. ⁹ Ama k Herodi jiin ;... San? Min mono n cabi k bi jagdi o yul. To, o daano tie nmaa i k bi maadi o po ya yaalidgu bona ne kul? O bo kpaani ke bua wan band'o ¹⁰ Aposoronba bo guani ke dugni jesu ban bo tieni yaal kul. k Jesu tugi ba k piad waam, l bo ke fagi yen ya dogu k bi yi Bedsayida. ¹¹ ama bi nibi n bandi ban ye naani, k bi fii k nua. Yesu gaaba k cili k maadi ba o laabamanli, k tebi yaaba n bo yia k suni k ban paagba. ¹² O dajuogu n nagi ya yognu ko yienu cil m baama, k aposoronba piiga n bonba lie nagni jesu kan maadi yen'o: cabi k ban ged ya longbana kob yen ne, k baa o duankaanu yen l bonjekaali (mi jiema) klma tin ye naan tie fualin ni. ¹³ Ama k jesu maadi o kpaaga: yinbi mono n tenba m jiem ke ban je. Ama ko kpaaga nmian'o, tin pia yaal k cie kpanu bona mu yen i jami bona lie. k t ji bu tien ledi ba m jiem ya nib ne kul po i? ¹⁴ klma b tie nibi tuda mu i. Jesu maadi o

kpaaga: tien man cagli kul nibi piimu k cedi ban kali. ¹⁵ B colni o maama k kaani b kuli. ¹⁶ K jesu tugi kpano bona mu yen i jami bona lie, k yaadi k diidi pol po k jaandi k yadi m yedinanba, l puol po ko jend jendi, ko kpaaga tugi k bogdiba k bandi. ¹⁷ K bi kuli dini k l sieni baabuodi piig n bona lie. ¹⁸ Dayenli k jesu piadi k ba jaandi, o den ye yen o kpaaga, k jesu bualiba... b nibi ne mali k n tie nmaa i? ¹⁹ K b jiin'o Toba ya po a tie Sambatir, toba mo ya po Eli, toba mo gogi maadi k U Tienu tondi ya yognu po yendi n guani k yiedi b tinkpiiba siign. ²⁰ K Jesu buali ba, i ya po, i tama k n tie nmaa i? Piel gaa m maama k jiin: a tie Jesu, U Tienu n son yua bijua. ²¹ da na man nulo n gbandi. ²² K Jesu pugni k maadi: l bual ko nulo bijua n la fala boncianli ko doguni yikodam yen l gbanbanda n cuon, k kpani, k min yiedi danata daal. ²³ Yeni Jesu maadi yeni bi kuli, ya daano bua k wan nɔdni, l bual k wan yie o ba, k tugi o dapɔnɔnli, daal n tu daali k nɔdni. ²⁴ Yen i mon, yua bua kuogi o miali, o ba buonga toma, ama, yua ya buoni o miali k dugni min ya po, wani ba la ya miali k pia gbema. ²⁵ Nulo ya tugi li nandunli bona kuli k li cie U Tienu, k nan ba kpe, o pia m laa nuadi? ²⁶ Nulo ya jien i fee k go jie m maama mo i fee, o nulo bijua mo ya guanu daali o ba la n baa yudand yen o ninjama kuli. ²⁷ Yen i moni, i siigni b niba boncianli kan kpe k k la U Tienu diema ²⁸ Dana niini puoli po, k Jesu tugi Piel, San, yen Sak, k bi doni li juali k ba jaandi. ²⁹ Ban jaandi ya yognu, ko nunga lebdi, ko tiadi ji pien k cie ti kunkundi. ³⁰ K b niba

bonba lie pagi yen'o: Moyiisi yen Eli. ³¹ k se k ñili k maadi yeni Jesu n ba kpe nanda Serusalem ni ³² Piel yen o lieba guandi ama k b fii k la Jesu se yen b niba bonba lie k ñili. ³³ Li niba n se ya yognu Jesu kani, k Piel maadi :... canba, l ñan k tin ya ye ne. T bi maa jona taa i. Yenli n ya tie a yaal, o lielo Moyiisi yaal, o taalo mo Eli yaal. Yen lan ya kuli, piel ji bo k bani wan maadi yaal. ³⁴ O maadi k da k juodi mɔno, k li tieni nani l ñunli yeni k jiidi k libini bi po, ti jiwaandi kua jesu ñuankaaba. ³⁵ K bi gbadi o niali k li maadi li ñunli nni k sua :... o ne tien n biga yua k n buaga k lugdo, yin ya cengi man o. ³⁶ Ban gbadi l nialo, k bi ji diidi k la jesu se obebe. Ama bi ñuankaabi den muubi bi ñona k ki maadi oba kuli ban la yaali. ³⁷ Lan den fandi k jesu ñani li juali po k jiidi, k bi niba boncianli ñuagu k kpaani k ban diidi o. ³⁸ O nuwuligu siigni, bi gbadi ja ba ko yedi: canbaa, ñan diidi n bijua npo. O tie n bonjayenyenga. ³⁹ K cicibiadiga (fuobiidi) n fii o po, ko yigni k baali, ko siini ñinsankpinkpongu, ki jegli, ki ji nani mi kuuma. ⁴⁰ N maadi a ñuankaaba k ban beli li cicibiadiga k bi gbali. ⁴¹ K jesu tandi k maadi: be cedi ki dindanli pɔdi yeni yinbi kangbada buolu, u laa yogunu ki ba gbadi niimn ni. Yeni ko maadi li ja: cua yeni a biga na. ⁴² I biga n cuoni ya yogunu, k li cicibiadiga cedi ki biga baa k jegli. K jesu maadi yeni mi tuama li cicibiadiga po ko sani k ñani. Ko paagi li biga k tug'o k teni o baà. ⁴³ K li yaagilidi bi kuli yeni U Tienu buama. Bi niba kuli pali den mani jesu palidi yeni o bulicidi

po; ko maadi o nuanakaabi: ⁴⁴ njanbi mani ke luod i tuba k ya tiani mi baa yedi yaali ne: bi niba ba kuadi o ja bijua, bi nisaaba nuu nni. ⁴⁵ Ama bi nuanakaaba bo ki gbia, li maakpanjami bo duagiba. Ti jawaandi po, ke bi bo ke buali jesu ke ba bandi niima nni. ⁴⁶ Bi den kpaani ke ban bandi yua n tie ciamo bi siigani, mi niama ji fii. ⁴⁷ Jesu bo bandi ban maliti yaali bi palti nni, ko tugi i biga ke sen'o. ⁴⁸ ke maadi ba: "yua gaa i naa biga n ya yeli po, o gaa min mono'i, yua ya gaa min mo, o gaa yua son nni, kilima yua jiin o ba ke kpandi biga, bi ba kpiagidi wani wan to ciamo. ⁴⁹ San gaa m maama ke yedi: canbaà t la o nulo ko deli mu cicinbiadimu a yeli nni, ama ti delo ke wan da fandi ke tieni li liema, kilima o ki nua njan. ⁵⁰ Ke jesu maadi, da deli mano, kilima ya nulo ki tie a nando i, lani ya nulo tie a donli. ⁵¹ Ya yogunu ke jesu bo jagi ke ba lebidi kuni o baa kani, ko fii kua Serusalem nni. ⁵² O bo soni o tondiba bonbi lie k bi kua liiga Samali longbanbigi nni ke kpaani li dieli. ⁵³ Ama ke Samali niba yie ke bel'o li dieli, ke dugini jesu bo maani ke caa Serusalema. ⁵⁴ O tondiba n la ke li tie yeni, ke Sak yen San tandi ke maadi: ... canbaa, a bua ke tin cedi ko mu n ña poli ke biani b kuli fami ke ban tua fantama. ⁵⁵ Ama ke jesu gbagi ke gaa ti jadi ke maadiba, i ke ban ki gbie yen fuonjanbi, ki maadi ya maabiidi ne? O nulo bijua ke cua ke wan biani li nandunli ka, ama ke wan faabi bi niba ke tenbi ya miali k pia gbema. ⁵⁶ ke bi siedi lan ya kani ke gedi longbantianu. ⁵⁷ Ban bo paani o sanu, ke ja ba cendi ke maadi jesu: ... N baa nua na njan caa

naani kuli. ⁵⁸ K jesu ηmiani l ja: 'I luali pia i fali, ti bonyugiti pia ti tiadi, ama o nulo bijua ke pia wan ba duani naani. ⁵⁹ K jesu maadi o tian o: ya ηuan! ... canbaa cabi ke min piini n baa o! ⁶⁰ k jesu ηmiani: “cedi bi tinkpiba n piini bi tinkpiiba”! ama fini, gedi ke kpaandi U Tienu maama kaana kuli ⁶¹ Ke o tiano mɔ go maadi jesu. U Tienu n ba ηodi ηa, ama, cedi ke min gedi ke cabi n denpo. ⁶² ke jesu ηmian o: “ya daano ko yen naakuuli ke bia gbagidi ke diidi puoli, ke dagidi yen wan kua U Tienu deni.

Diangbenga 10

¹ Li puoli po, ke O Diedo go lugdi o ηodkaaba piilele (70), ki sɔni ba bilie lie ke ban liidi o u dogu po leni ya dongbana ke wani o bá bi ba gedi. ² Ki maadi ba, “u bontaadu yogu pundi. ku kpaangu yabi ama a tuonsonla ki yabi. Tin mia O Diedo yua n die u kuanu, wan sɔni a tuonsonla o kuanu nni. ³ Ya caa mani. N suani yi nani mu pabimu yeni i yangbanli siiga. ⁴ yin da taa ligbogli, ki da kubi sancenbogli ki buali taacaadi, ki go da biandi yaama i fuondi po u sanu nni. ⁵ Ke yin ba kua ya diegu nni kuli, yin cindi ki yedi, “Mi yanduanma n̄ ya ye ku diegu ne nni”. ⁶ Mi yanduanma nilo ya ye li diegu nni, i yanduanma baa ye leni o, li ya ki tie yeni, mi ba guani i po. ⁷ Yin ya ye lan ya diegu nni, ki di ki go ñu ban puni yaala, kelima o tuonsonlo dagdini o ηmapani. Yin da ña diegu ki tuadi diegu. ⁸ Yin kua ya dogu nni kuli, ke bi ga i cangu, yin di ban candi yi yaala, ⁹ ki paagdi yaaba n tie bi yيامa.

Yin yedi ba, “U Tienu diema nagi i kani”. ¹⁰ Ama, yin ba kua ya dogu nni ke baa ga i cangu, yin ña ki cendi bi sanjala po, ki yedi, ¹¹ “Ti pidi i dogu ne ya taatama n tabi ti taana, ki guani ki yadi i po, ke lan tua tiadma i po! Ama yin ya bani yaali ne, “U Tienu diema nagini. ¹² N maadi yi ke ti buudi daali, Sodoma buudi baa pia sugli ki cie lan ya dogu. ¹³ korasen, sola! Betsahida, sola! Ya yenmaaltuona n tieni i siiga ne ya bo tieni Tiiri leni Sidoni dogi nni, li dogi niba bo ba tuo ki lebdi bi pala hali ke li dá fagi, ki la ti yubontyadi, ki pugi bi bá mi fatanpienma. ¹⁴ Ama, ti buudi yogu, Tiiri leni Sidoni yaala baa pia sugli ki cie yinba. ¹⁵ Ke fini, Kapenawuma, a maali ke a ba duoni a yuli ñaljanli nni bii? N n bi ba jiini a hali ku tinkpibuogu nni. ¹⁶ Yua n cengi yi, o cengi mini i, yua n ki ga i maama ki ga mini ya maama i, yua n yie n maama yie yua n soni nni maama i. ¹⁷ Li tondba piilele den guani leni li pamanli, ki maadi O Diedo, “Ti Diedo, ba’ mu cicibidmu mono colni ti maama a yeli po.” ¹⁸ K Jesu maadi ba, “N den nua Setaani ke o ñani ñaljanli nni ki baa. ¹⁹ Cengi mani, N puni yi ti yikodi, ke yin ya ñmaadi i wee leni i nami leni yibali paaciamu po kuli. lan ba baa maama kuli, liba kuli kan fidi ki tieni yi yaala n bia. ²⁰ Ama, yeni lankuli, yin da mangdi i pala ke mu cicibiadmu colni i maama baba po ka, ama yi pala ñ ñanbi ki ya mani kelime i yela diani ñaljanli nni” ²¹ Lanyognu liga, ke o pali mangi boncianli U Tienu fojanma po, ke o yedi, “N dondi a, Báa, Tanpoli yini ki tinga Diedo, kelima a dogni lanyá bona bi yanfodanba

leni bi nunfandanba po, ki nan dogdi a yaaba n ki pia yama nani mu biñidmu yeni po. Nn, Báa, kelima, li den ñodi a yanjaghanli bonñanla.” ²² N Báa duu n po ki, kubni nni a bona kuli, ke obá kuli ki ban Bijua ní tie yua, lan ñani Báa baba, obá mo ki bani báa ní tie yua li nan ya ki tie Bijua yaa ka, yeni Bijua ní bua yua ki ba dogdi o po. ²³ Ki guani ki gbagi o ñodkaaba po, ki maadi ba ñasiili nni. “Mi yedñanma yaaba n laadi yin laadi yaala. ²⁴ N maadi yi, sawalpuaba bonianla yeni bi badcianba den suni ke ban la yin laadi yaala, ki nan ki la ña, ke ban gbadi yin gbia yaala, ki nan ki gbadi ña. ²⁵ Diidi mani, jufinba yoko tundkaaba yendo ní fii, ki bua bigni Jesu, ki maadi, “Canbáa, N ba tieni ledi i, ki baa ya miali n ki pia gbenma? ²⁶ Jesu ní buali o, “Be diani yiko tili nni? A cogi be li tili nni?” ²⁷ Wan jiini ki maadi, “A baa bua O Diedo, a Tienu leni a pali kuli, leni a naano kuli, leni a paalu kuli, leni a yantiali kuli, ki go ya bua a nisaalilielo nani abá yeni.” ²⁸ Jesu ní maadi o, “A jiini bonñanla. Ya tie yeni, a baa ye ki fo. ²⁹ Ama o tundka yeni den bua wan kuni obá i mōni, ki buali Jesu, “ñma n tie lielo?” ³⁰ Ke Jesu jiini, “Nilo den ñani Jerusalema ki caa Jeriko, ki cendi bi sanjiaba, ke bi fie o tiadi kuli, ki pua ki janbi o, ke o nagni mi kuuma ³¹ Li sua ke salga yidka kubi li sanu, ki ji, wan la o ja yeni, ke o jadi ki logdi o, ki ban caa. ³² Lan go tieni yeni, Levi yua mo ní ya pendi, o mo ní la o, wan jadi, ki balni, ki pendi. ³³ Ama, Samari yua n den caa u sanu, ki pudi o kani, Wan la o, o pali ní sia yeni ti niñinpadi. ³⁴ Wan nagni,

ki fiadi fiadi o nala, ki tieni mi kpama leni ku daamõngu. Ki jagni o o ya ñunbo po, ki ciani o ban gaani bi canba naani, ke bi kubi o lan buali maama. ³⁵ Lan fandi, ke o ñani ligi lie ki teni o canguulo, ki maadi, “ñan ñanbi ki kubi lan buali maama. ligi ya pòdi, ke a pugni yii kuli, N ya guani, N ba pa ña. ³⁶ Bani bonbtaa siiga yeni, a maali ke ole n tie o ja yua baa bi sanjiaba sanu nni yeni nisaalilielo? ³⁷ O tundka ní maadi, “Yua n gbadi o niñima yeni n tie o nisaalilielo.” Jesu ní maadi o, “Ya caa ki mo n ya tiendi yeni” ³⁸ Ban paani u sanu ki caa, ke bi kua dogbiga bá ke li kani pua, ke bi yi o Marita biali o, ki mia ke wan tuo ki cani o deni. ³⁹ O den pia o ninsalo ke o yi Maari. Ke o kali Jesu taana kani, ki cengi o maama. ⁴⁰ Ama ke Marita gbaa leni a tuona, ki bua tieni mi bonjiema, wan nagni ki maadi Jesu, “O Diedo, ñaa la ke n waalo ñoli mini baba yeni a tuona aa? Lanwani, maadi o wan todi nni.” ⁴¹ Ama ke O Diedo jiini, ki maadi o “Marita, Marita a yagni a yama bona boncianli po, ⁴² Ama bonyenli baba n tie bonmõnli, Mari lugdi yaali n ñani ki cie, bi kan fidi ki fie la.”

Diangbenga 11

¹ Daa yenli ki jesu den jaandi ki gbeni, ko ñodikaaba siigni yendo bual'o: ti Diedo, bangi ti i jaandi nani San n bangi o ñodikaabi maama yeni. ² O den ñmian ba: i ya baa jaandi, yin maadi ne: n baà yua ye aljandini, a diema pundi. ³ Teni ti daali mi yentunjiema. ⁴ tieni sugli ti biidi po kuli nani tin tiendi sugli ti lieba po teni. K ya

gu ti yeni li bigli yogunu. ⁵ K o pugni ki maadi: li tie nani ya nulo pia o donli ko baa o yogsiigu ki miagu: “kpendin kpano bona taa. ⁶ Kelima n donli ba ñani u sani k ba ki can nni, ama n nan k pia ba li bonjekaali ko ba je. ⁷ Li ya sua k o donli ye jiiin'o: “cedi k nfuodi, ki da mabi ni, n ganli luo, n k bidi mo duan'o. N kan fidi ki fii ki ten'a ⁸ n maadi, ba o ya kan fii ki ten'o ki li tie o donlugu po, o bi fii ki dugni li conli po ki ten'o. ⁹ Yeni k n maadi: mia mani, bi ba puni; kpaan mani, i bu la; pua mani li ganli, bi ba luodi yin kua. ¹⁰ Kelima, bi tieni yua miadi, ki yua kpaani laadi, ki bi luodi li ganli yua kuogi po. ¹¹ Cegdi nba ye i siigni, nma ya po n kpeli ke teni o biga o waa ya yogunu k o buali o jamo? ¹² Bii, o ya buali jenli po wan ten'o o namo? ¹³ Yinba bi biid dama, i ya bani yin teni i bidi a bonnama, taalm na i ki ti Diedo bi teni fuonnanma yaabi n bual'o kuli? ¹⁴ Daa yenli, ki jesu deli i cicibiadiga ja ba kani k o tie muuga. Li cicibiadiga n ñani li ja kani, k o ji cili maadi, ki li yaa ki lidi bi niba. ¹⁵ K bonciali ji cili ke maadi:... ne tie Belisebuul paalu po i, mu cicibiadimu canbaa, k o tugi ki bieli li cicibiadimu. ¹⁶ B tiama, ban den bua ban piugu ku diagu, ki bi bual'o ki wan tieni mi bama bii paligu k li ñani polu po ki ban diidi. ¹⁷ Ama nani wan bo bani bi maalima k o jiiin ba: o tobu n pua ya dogu, a diena yi baali, ki li nmadili ye. ¹⁸ I maal k n bieli mu cicibiadimu besebuul yeli po. Li ya tie yeni, mi bogidma bo ba tieni sitaani diema nni. O diema bo ba bia fanma. ¹⁹ Lan ni, li ya tie k n bieli mu cicibiadimu belsebuul yeli po, nma nan tieni i niba o paalu ki bi paagdi

bi yياما. Li po n cedi k bi tie i po buud dama
²⁰ Ama, li ya tie U Tienu paalu po k bieli mu
cicibiadimu, U Tienu diema pundi i kani. ²¹ Ya
nulo pia mi tuama ki go pia ti tob tiadi ki gu o
deni, o ḡalimano kuli ye li wuoli nni. ²² Ama yua
ya paa ki cie ya kōni yen'o, o yi fie o tob tiadi kuli
yen o ḡalimano ki bōgdi ²³ ya nulo ki tie n yua,
tie n yibalo, k yua ki taagi yen nni, yadi yaali k n
taan nni. ²⁴ Ya yogunu k bi deli cicinbiadiga, o yi
sani ki ban kua li fuali nni, ki kpaani naan kani
ko ba fuodi, ama o ya ki la naani k o ba kua, o
yi yedi o ba nni: nba guani naani k n bo ñani.
²⁵ O yi guani ki sua ki bi tingni lan ya kaano ki
ḡanbi. ²⁶ Li ya tieni yeni, o yi guani ki gedi ki
ban kpaani o lieba bonbi lele, k bi bia ki ciegu
k pugni o po, ban ji ya ye. Li nulo yinyienu ji
ḡanbi ki pa k cie cincinli. ²⁷ Yayogunu k o maadi
yeni, k o pua ba yigni bi niba nni: pamanli ya
pua mal'a ki ḡaan'a o biili ²⁸ K Jesu ḡmian o: li
pamanli ḡanbi ki ye yaabi n cengi m maama ki
go coln ni li kuli. ²⁹ Bi niba bo baadi ki pugdi, k o
maadi: ti yogu ne niba tie nibiidi, bi o paligu po,
ama bi ji kan la paligu ke li ya tie Jonas n bo tieni
yaali ka. ³⁰ Nani Jonas n bo tie bama Ninif nib
po yen, o nulo bijua mo baa tie molane niba ne
po bama i. ³¹ Daajijuogu daali, o yanbangu puo
bado, bu fii ki kōniyeni li yogunu niba, kelima
o ba li ḡandunli ni ki bua cengi Salumo tundli
yaali gbie yeni mi yanfuoma. Ama bonli nan ye
ne cie salumo. ³² Li daajijuogu daali, Ninif niba
bu fii ki kōni yeni bi yogu yab. Kelima bi ḡa
damiwoncili ki cengi jonas maama. Ama k bonli

ye ki cie Jonas ne kanba. ³³ Nul kan cuoni fidili ki wuon i lodign ni bii ki cunbni bobli. N n, bi yi tuani naani ki ya niba n kua gu diegu nni, n la mi yinyenma. ³⁴ A nuni tie nani fidili yeni ki yendi a gbanu. A nuni ya ye laafia nni, a gbanu kuli ye mi yinyenma nni, ama a nuni ya ki pia laafia, a gbanu kuli ye li bonli nni. ³⁵ Tien suoo ki ŋanbi ki diidi, ke a fidili n da cua yeni bonbonli a po. ³⁶ A gbanu kuli ya ye mi yinyenma nni, ki ba bogdima ki ye bonbonli nni, l baa tie a po nani li fidili n tien a mi yinyenma. ³⁷ Ban bo maadi ya yogunu yeni, ki farisien ba yin jesu k wan ba ki je o deni. Ki jesu kua li ja deni, ki cili ki ba je, ³⁸ ke farisien bandi k o cili ki je, k ki ŋuudi o nugi. k li ya k lid'o. ³⁹ K jesu jiin k maadi: yinb farisien nba, i yi ŋanbi ki wuli, ki caadi, ama ki pala nni gbie yen o naayidbu yen mi biadima. ⁴⁰ Yinbi, i ki bani k yua tagi niin po, wan tagi deni moa? ⁴¹ Teni mani U Tien yaali ye i pala nni kuli k o bu ŋanbi. ⁴² Ama yubonli i po, farisien nba, i di jodi boncianli bonli kuli nni, k k bua ki maadi i momoni, k go sundi U Tienu buama po. Yin bo baa tien yaali, k da ŋa li ba kuli yeni. ⁴³ Yubonli i po, farisien nba, kelima i maan a kankaan cincina ti jandiedi nni. I bua ki ban fuondi bi niba n yabi naani. ⁴⁴ Yubonli i po, i naani yen ya kula ki naani yeni bonli, k bi togdi bii k cuoni li po k jeje k ye. ⁴⁵ Wan maadi yeni, ki yiko tudka gaa ti jadi ki bual'o:... canbaa, a maadi k ŋan sugd ti bi. ⁴⁶ Jesu maadi: yubonli a po fin yiko daan'o ne. I tungi bi niba ya tuga kpiagi, ama, yinba mono ki bua yin sii ba

i nugi li ba kuli ya po. ⁴⁷ Yubonli i po, kelima i t iendi ti bontitagdi ki nangi U Tienu tondi yaaba ki yajaanb bo kpaab. ⁴⁸ I wangi yeni mɔni i yaajaanba n bo sɔni ya tuonbiidi kuli: bi kpa U Tienu tondi, ki mɔa maa bi kula. ⁴⁹ Li ya po k U Tienu, o yanfuoma nni bo maadi: “n te bi sɔni ntondi yeni n ɲɔdikaaba; i ba kpa tiama, ki cagni yaaba n sieni”. ⁵⁰ Li po n cedi ke ti yogunu yaaba te bi pa, U Tienu tondi yaaba ki bi kpabi kuli hali li ɲandunli cilima. ⁵¹ Ki cili Abel kuuma, ki pan gedi Zakali kuuma li jaandi binbindli po. N maadi, ti yogunu yaaba, te kan fidi ki buu bi buudi ki gbeni. ⁵² Yubonli i po, yinba yiko tundikaaba, i tugi mi banma k li cie bonli kuli. L k tie ki kan la U Tienu baba ka, ama i bi pani bi niba boncianli, ki bi kan fidi ki kua. ⁵³ Jesu n bo ñani gu diegu nni, ki yiko gbanbanda yeni farisien nba ji tudi o, ki bual'o i buali boncianli. ⁵⁴ Bi ji den kpaani wan baa jiini yaali, lan cua yeni kɔnli.

Diangbenga 12

¹ Ya yogu ke ku niwulgu den taani ki pundi a tuda, ke bi niba ji ɲmaadi bi lieba, ke o cili ki dá maadi leni o ɲɔdkaaba, “Fangi mani i yuli leni farisienba nobli, bani yaaba n pia mi muyima. ² Ama bonlibá ki ye ki duagi, ki kan dɔgdi, bonli ki ye ki wuo, ke bi kan bandi. ³ Lanwani i, yin maadi yaali li biigli nni, bi ba gbadi li mi yenyenma nni, ke yin sɔbi ki maadi yaali li dieli nni, ke a gana luo, bi ba kpaandi la li dieli binbinli po. ⁴ N dɔnlinba, n yedi yi, da jie mani

yaaba n ba kpa ti gbannandi, ki ji kan fidi ki tieni libá kuli ki pugni. ⁵ Ama, n ba tuodi ki waani yi yin ba ya jie yua. Yin jie yua kpa, ki go pia ya paalu n ba lu ŋa ku mubuogu nni. Nn, n maadi yi, jie mani o. ⁶ bi ki kuadi nuanmu mu mu ka kuumu lie e? Leni lani kuli, U Tienu nunga nni, bi kan sundi mu siiga nni bá yenga po. ⁷ Ama yinba wani, bá i yudi, bi codi ki bani ti dugli. Da jie mani pu, i pia muyuli ki cie ya nuankuli n yabi. ⁸ N yedi yi, ya nilo kuli n tuo ke o bani nni, bi niba siiga, o 'Ja Bijua' mo ba tuo ke n bani o U Tienu malekinba kani. ⁹ Ama yua nia bi niba siiga ke waa tie n yua, bi ba sundi o po U Tienu malekinba kani. ¹⁰ Yua n maadi mabiadma o 'Ja Bijua' po, ba baa sugli, ama yua n maadi ki sugi U Tienu Foŋanma, o kan baa sugli. ¹¹ Bi ya dia yi, ki caa leni yi ti jaandiedi nni, ti buudi danba kani leni yikodanba kani ti buudi po, yin da yagi i yama leni yin ba maadi yaala ki fie i yuli, bii yin ba yedi yaala. ¹² Kelima lanyognu liga, U Tienu Foŋanma ba tundi yin ba yedi yaala. ¹³ Ke niyendo yedi o ku niwulgu siiga “Canbaa, maadi n kpelo wan bogdi ti báa n sieni ti ya faali, ki teni nni. ¹⁴ Jesu n yedi o, “O ja, ŋma n kaani nni ke min ya tie i buudidaano bii i ke min tua i kɔnpaadilo li faali bogdima po? ¹⁵ Ki yedi ba, “Fangi mani yibá lini mi ŋalmanbuacianma, kelima nilo miali ki nua o ŋalmani yabmu ka. ¹⁶ Lani ke Jesu pua ba ya kpanjama ne, “Piado bá den koni ki baa boncianla, ¹⁷ ke o kali, ki jagi, ki yedi o pali nni, “N ji ba tieni ledi i, kelima mii ji pia kaanu ki ba bili n kpaandi ne kuli? ¹⁸ ki

yedi, “Min ba tieni maama n ne. N ba mumudi n bunbuana, ki guani ki ma yia n tiani, ki bili lien nni n bondikaali leni n bonpiakaali kuli. ¹⁹ Lani, n ji ba pagi n yuli “Mini, min bili ya piama kandi, ki ba tuoni nni ya bina n yabi. Ya kaa, ki fuo, ki di, ki ñu, ki mangdi a pali. ²⁰ Ama, ke U Tienu yedi o “O yanluodaano ne, dinne ñiagu liga i, ke n ba ñani a naano, ki ña a. ñan bili yaali kuli ba tua ñma ya yaali i? ²¹ Li tie nani yua n taagi mi piama o yuli po, ki nan ki pia pu U Tienu kani.” ²² Jesu yedi o ñodkaaba, “lanwani i, yin da buali i miali po, yin ba di yaali bii, i gbanu po, li bonlakaali po ²³ Kelima, li miali gie ti jiedi, ke u gbanu mo cie ti tialakaadi. ²⁴ Diidi mani a bonyugda, baa buu, baa yendi, baa pia bilkaanu, baa pia bonbuana, ama U Tienu nan dingi a. yinba, i pia mayuli ki cie ti bonyugditi! ²⁵ I siiga, ñma ba fidi ki fagni o miali bá a dana waamu? ²⁶ I ya ya bani ke i kan fidi ki tieni yaali n waa ki cie ne, be ya po i ke i maali yaali n sieni kuli po o? ²⁷ Diidi mani ti puudi n tie maama, tii tuuni, tii pia gaalu mo, ama bá o badciamo Salomon leni o kpiagdi, waa pundi bi siiga bá yengu n bobi maama. ²⁸ U Tienu ya bobindi u kuanu nni muadi yeni, tini yaadi ye dinne ke bi ba faa ki taa ti, ki kuuni u fanu nni, ki cuoni umu, li ki pia tama ke o ba bobni yi mo, oo yinba yaaba ya dudugdi n ki pia fuoma! ²⁹ Da buali mani yin ba di yaali leni yin ba ñu yaali po, ki go da yagni i yama. ³⁰ Kelima ñanduna dogi kuli lingi lanyanya bona i, ke i Báa moko bani ke i bua li bona. ³¹ Ama yin lingi mani o diema, i ba baa lanyanya

bona ki pugni ³² Da jie mani ba waamu, kelima i Baa pali mani ke wan puni yi o diema. ³³ Kuadi mani i piama, ki puni a luoda li ligi. nali mani i po ya ligbogli n kan cadi, nalanli nni ya nalmani yaali n ki pia gbenma. ³⁴ Kelima a nalmani n ye naani, a pali mo ye lankani i. ³⁵ Nagni mani i liadfagda u gbanngdu, i fidsanmu n ya tundi ki co; ³⁶ Yin ya tie nani ya niba n guu bi canbaa n ba na mi pocaajaama po, ki kpeni yeni, o ya pua li ganli ya yognu, ban kagni ki luodi o po. ³⁷ Ya tuonsomba, ke bi canbaa ba pundi ki sua ke bi da nua, bani baa mi yednanma n yeni. I momoni, n maadi yi, o ba nagni o gaaligu u gbanngdu, ki cedi ban kali u jedikaanu, wan tieni ba mi jiema ban je. ³⁸ Canbaa ya pundi yogsigu bii sinaafaani, ki sua ke bi cegni ki guu o, lan ya tuonsomba baa mi yednanma n yeni. ³⁹ Ama, min ba pugni yaali n ne, yin ya bani ke o diedaano ya bi bani ya yognu ke o suuro ba kua o deni ki suu o, o bi kan na ban kua o deni ki su o, ⁴⁰ Yin egni iba, ki ya guu kelimaa i ki baniO Ja bijua n ba guaniya yognu. ⁴¹ Pieri n buali: «O Diedo, a pua lan ya kpanjama tinba baba ya po bii, li tie yuakuli ya po i?» ⁴² O Diedo n yedi: «O laa tuonsonlo i, ke o canbaa ba guuni ke wan ya diidi o tuonsonlieba tuona, ki puuni ba bi daali jiema lan buali ya yognu, ⁴³ o canbaa ya kpeni ki sua ke o tuuni lan buali maama, lany tuonsonlo baa mi yednanma n yeni. ⁴⁴ I momoni n maadi yi, canbaa ba taa o piama kuli ki piani lany tuonsonlo. ⁴⁵ Ama li tuonsonlo ya maadi o pali nni: «N canbaa kpenma da ba fagdi», ki ji cili ki

pua o tuonsɔnlieba, bi jaba yeni bi puoba kuli, ki go cili ki di ki go ñu wan bua maama, ke mi daama ga o. ⁴⁶ O ya tie yeni, o canbáa ba ti ludi ki kpeni wan ki guu o ya yognu, ki cedi ban pua ki duoli o kaani kuli, ki beli ki ñani o, ki kuani o bi tuonsɔbiadba danba siiga nni. ⁴⁷ Nani li tuosɔnlo n den bani o canbáa n bili o ya tuonli yeni i, ki nan ki sɔni lan buali maama yeni i, o canbáa ba cedi ban pua o ya lanbana n yabi. ⁴⁸ Ama, ya tuosɔnlo n ki tuodi ki bani, ki sɔni ya tuonli n buali ke lan dadi o tubli ii, bi ba pua o lanbana waaamu. Ban teni yua ke li yabi, bi ba buali o yaali n yabi. Ban piani yua yaali n cie, bi ba buali o yaali n cie. ⁴⁹ «N cua ki tinga po ke min sia mu i. N sugni ke li mu ji co i. ⁵⁰ N pia mi ñinwulma, ke bi ba wuli nni. I ki bani min bua tonma maama, ke li kuli n tieni ki tii. ⁵¹ I tama ke n cua ki tinga po yeni mi yanduanma yo oo? N n! I mɔmɔni, n maadi yi, n cua yeni mi paadma i. ⁵² Kelimaa, lan cili mɔlane, dieyengu nni, niba mu ba paadi, niba lie n kɔni yeni niba taa; niba taa mo n kɔni yeni niba lie. ⁵³ Bi ba paadi bibáa n kɔni yeni o bijaba, a bila mo n kɔni yeni bibáa. Binaa ba kɔni yeni o bisibaba, a bisala mo n kɔni yeni binaa. Calnaa ba kɔni yeni o biyuaga, ki biyuaga n kɔni yeni calnaa.» ⁵⁴ Jesu go den maadi ku niwulgu yaali ne: «I ya la taayinbɔnu puoli, i yi maadi: “Ki taaga ba nii!” Lan go tieni yeni. ⁵⁵ Mi faawaama ya fii nintuali, i yi maadi: “Ku wulgu ba tieni!” Lan go tua yeni. ⁵⁶ Yinba i muyiidmu ne! I fidi ki diidi ki tinga maalma yeni tanpoli maalma, ki bandi a bona. Li nan tieni ledi i, ke yi ki fidi ki

bandi U tienu n' bobindi yaali mɔlane? ⁵⁷ Li tieni ledi i, ke yi kan fidi ki tuodi ki cegni yaali n tiegi i po mɔlane? ⁵⁸ A ya caa ti buudi yeni a yibali, ŋan mɔndi ki mangi yeni o u sanu nni, wan da ti cedi ti buudi yudanba n' buu ki cuo a, ban mubni a bi paatieba nui nni, ban luoni a li kpaadidieli nni. ⁵⁹ N maadi a, a kan ña li kpaadidieli nni, kaa pani a pana kuli ki gbeni.»

Diangbenga 13

¹ Bi nub yab n den ye li kan den mad yesu, li yogunu gog yal n den cua galileb yaab ki pilat den kpab ki tan ye sagl. ² O ŋiab: Edaan ki lan galile nub n tie bid danb ki cie yaa galile n sien nni, kelma wan kpab yeni? ³ kai, n maad e, e yaa lebd e yeyienu, e kul ba kpe nan ban yene. ⁴ lan yaã ka, a piga n nuniida yab ki silo diegu baa kpaab yen, e daan ki ban n tien ti bid ki cie galile yaabaa? ⁵ Kai n yed yi, ki yi moko yaa lebd yi yam yi kul baa bod yene. ⁶ Lan, yesu den pua n naa kpanjam ki yed: O jaa den ŋuu o kankanbu o dumontiibu kuan nni. O den cua ki ling a kankana waa laa. ⁷ Lan wan o den yed o kuanguulo: diid bina taa kin cuon ki ling o kankanb ne po a kankana, mii laad. Ped o be yaa po k o kub n fanfanm fanm fanm? ⁸ O kuan guulo den ñian o k yed: canbaa ced wan bind dun gog. n baa gbiidk lind o k tien o t yan biind. ⁹ daal ba ya bin n ŋua oba lo yaalan ŋan ped o. ¹⁰ Dan yenl n fuodm daal, yesu den tund b nub li daal maam bangm diel nni. ¹¹ o pua den ye lienni k pia t tag bid, yal n den ced k o yia

hal piig n bena niin, k o tiib. k gunb k kan fid k yaal k sed. ¹² Yesu den laao, k maad an yed: o pua ne, a paag a yianun po. ¹³ O den maam o po o nugi. lanyogunu leg, o pua yen den yaab k sed, k kpiagd o tienu. ¹⁴ Ama li bal maam bangm tiel cambia pal b den biid yesu n paag o nulo m fuodm daal. ¹⁵ Yom daan den guan k yed o: yinb palalie danb, li naan m fuodm daal yi siign yua kul k yi lod o nua, lan yaa ka o njunbo ki ñan o li yandiel nni k banñun o? ¹⁶ O pua yua n tie abalaham yabl k staan lol o hal piig n bena niin, laa pund min faab o n fuodm daalii? ¹⁷ Wan den maad yaa yogunu, efe den cuo o nanda kul. ama onuwunlgu pal den mang yen wan tund yaa banm kel pia t kpiagd kul. ¹⁸ Yesu go den yed: o tienu diem naan yen be? n ba nangm yen be? ¹⁹ O tie nan ya tub ya bobim n wa k cie e tiid kul, k o nulo bulo o kuanu nni, k o pud k kped k tua tub. A bonyugda den ted t ted di o bena po. ²⁰ O go den yed: Nba mang o tienu diem yen be? ²¹ O naan yen ya dabinl k o pua taa tien bignm taan, k sien hal k li kul ga. ²² Yesu den suag liig, ki muand e dog ciam yen a dogibla nni, ban ca jelusalem. ²³ O nulo den yed o: ti yomdano lan wan ya nulb n ba ciad kaa yab? Yesu den guan ki yed yab n ye li kan. ²⁴ Moand man ki kua yaa buluñoabu n miab kan, kelma n tuod ki wan yi ki bi nub boncianl ba te moa ban kua li kan ki nan kan fid. ²⁵ O diedaano ya fi ki luon o duñuabu, ki bi tua: canba luod ti po. O ba guan ki yed yi: Mii ban yin ñan naan. ²⁶ lan wan yi ba guan ki yed o: tiTi den din ki ba ñun a go den ban g

ti e dog san nni moko. ²⁷ O go ba guan ki yed yi: N yed yi, mii ban yi ñan naan, fuad nan n kan, yinb yab n tiend ti biad. ²⁸ Lan yogunu yi ya la abalaham, isaak jakob yen bi sawalpuab kulki bi ye otien diem nni, ki yinb wan ba ya ye niinpo, yi ba ya buud ki cegn yi ñina. ²⁹ bi nub ba ti ña nintual, yen puol po, nuganu yen nujienu po ki taan ki kal o tienu diem o sa dikanu kan. ³⁰ diid, bi tianb yab n tie puol yab moala, ba tua liig yab mo ba tua puol yab. ³¹ lan yogunu fadisieninba bi tab den cua o kan ki yed o: ña ne kelma hedod bua ki kpanɔ ³² Oden guan ki yed ba yed ban, yed man li ñaago, ki n diel ki nand ti tag biad bi nub niinni, ki go paabd bi nub din ne yen saala, li dataal daal n ba soan ki juod ³³ li tie doole min suag liig din yen ya daal n ñua, kelma laa dagd sawalpualo n kpe ki laa tie jedusalem. ³⁴ jedusalem, jedusalem, fini yua kpa bi sawalpuab, ki luud o tienu n soan a kan yab a tana, tualmi ña ke n den bua ki gogd taani a nuba n kan nani o kokolo n li wuug o koobila o fiabi nni maam, ama yii den tuo. ³⁵ Lan yaa ka, yi diegu baatua dingbengu. N maad yi, yi kan go lan hal yin ba yed ya yogunu: O tienanm nu n ba yad o yed yab, n cuon wan ti yomdan yel nni.

Diangbenga 14

¹ U Tienu fuodma daali, ke Farisieninba yudanba siiga yendo den yini Jesu o denpo, ke ban je: ² Yaaba n den cua ki ba je, den kpaagi Jesu. Yiamo bá mɔ den kaa o nintuali po, ke o gbanu kuli tie a mɔla bába. ³ Jesu den maadi yeni

U Tienu bali maama tundkaaba yeni yikodanba tundkaaba yeni Farisieninba. Ki buali ba: Li cabi ke ban paagi o yiamo saaba daali bii laa cabi i? ⁴ Bi ki nmiani o lbá. Lan wn ii, ke Jesu cuo o yimo, ki paagi o, ki maadi o, ke wan ya kuni o denpo. ⁵ Lani ke o go buali ba: ... I siiga nma i ke li ya tie o biga lan yaa ka o nua n baa li caali nni ke o kan tuodi ki ñani o? ⁶ Baa den fidi ki nmiani o lala maama po lbá. ⁷ Wan den bandi ke yaaba n cua mi jaanma kuli den lingi ke ban kali liiga kankaani po, ke o pua ba mi makpanjama ne: ⁸ Li ya tie ke o nulo yini u puokuanu jaanma, da gedi ki kali liiga. Li ba fidi tuu ke o yini o nulo ke cie ña, ⁹ ke wan yua yini yi kuli ba cua ki maadi ña: “Fii ki teni o ne u kankaanu, a ji fii yeni i fee i ki gedi ki pan kali puoli. ¹⁰ Ama, bi ya yini a mi jaanma, ñan gedi ki kali puoli po. Yua yini a yeni ya ti cua, o ba maadi: “N donli, ti bobni u kankaanjanu a po, cua ki kali liiga!” Li baa tie a po ti yudandi i yaaba ke bi yini ba yeni kuli nunga nni. ¹¹ Lan wan ii, yua doni o bá bi ba jiini o, ke yua jiini o bá bi ba doni o. ¹² Ke Jesu maadi yua n yini o: A ya bobni mi jaanma u yensiinu lan yaa ka ku yen yenjuogu, ñan da yini a donlinba, a ninjanba, a naataani lan yaa ka a kuantaalieba yaaba n tie bi ñalmandanba, kelima, bi mo ti ba yini a ki nmiani ña li ñanma. ¹³ Ama, a ya bobni mi jaanma, ñan yini a luoda, a juama, a tuoma, talginba. ¹⁴ Lan wan ii U Tienu ba ñanbi a po kelima ban wan kan fifi ki nmiani a ñanma. U Tienu ba guani ki nmiani a ñanma ya yogu ke o ba fiini bi kpienjanba. ¹⁵ Yaaba n den ye mi

jaanma kani siiga yendo n den gbadi laa maama, ke o maadi Jesu: Li pamanli ye yeni yua n ba baa ki je U Tienu diema nni. ¹⁶ Jesu den go maadi o: O nulo den jagi ke o tieni mi jaancianma, ki yini bi niba boncianla. ¹⁷ Mi jiema yogu n n pundi, o den soni o naaciemo ke wan gedi ki maadi wan yini yaaba: Cua man na kelima li bonla kuli njanbi ki gbeni o. ¹⁸ Ama bikuli yendo yendo den mia sugli nani bi taani njobu yeni. O nikpialo den yedi o naaciemo: N daa u kuanu, kali min gedi ki pan la u, njan pan mia n po sugli. ¹⁹ One mo den yedi: N daa naakpakuoda piiga, n caa ki bua pan biigi a, njan pan mia o sugli n po. ²⁰ Tɔa momko den yedi: N dá kuani o pocaano molane, lan ya po n kan fidi ki gedi. ²¹ O naaciemo den lebdi ki guani o canbáa kani, ki waani o li kuli. Lani, o diedaano yeni pali den beni, ke o yedi o naaciemo: Kua u dogu siiga nni yeni i sani nni tontoni ki cua yeni a luoda, a tadma, a juama yeni a waba na. ²² Lan tien waamu, o naaciemo den guani ki yedi: Canbáa n tieni njan bo puogi nni yaala, u kaanu go sieni. ²³ Lani ke Canbáa den go yedi o, ke wan ña u dogu nni ki diidi a sanbila nni yeni a naga balinma ki tigdi bi niba, ke ban cua na n diegu n gbie. ²⁴ N yedi ke min den kpia ki yini yaaba yeni, bi siia bá yendo kan leni n jaanjiema. ²⁵ Ku niwulgu den yegi yeni Jesu u sanciamu nni. O jigdi ki yedi ba. ²⁶ Yua cua n kani ki bua ki nɔdi nni yaa yie o báa, yeni o naá, yeni o pua, yeni o bila, o kpeliba, yeni o waamu, bá o yuceli mo, o kan tua n nɔdka. ²⁷ Yua n ki bugi o dapɔnɔnli ki nua nni kan fidi ki ya tie n nɔdka. ²⁸ Yi siiga

nni n̄ma baa bua maa li diecianli ki dá kan kali ki bandi wan ba biani yaala, ki lia o ya pia ya ligi n ba dagdi wan gbeni. ²⁹ O ya ki tieni yeni, ki pu li tanpuuli ki naa fidi ki juodi, yaaba n ba pendi li kani kuli baa ñuadi o, ki yedi. ³⁰ O ja ne cili li diemaali ki naa fidi ki juodi. ³¹ Bii o laa badciamo n baa ye ki bua ki tuogi bu t̄obu yeni o badciant̄oo, ki nan pia bi t̄otieba tuda piiga, nani o dá kan kali ki biigi o ya ba fidi ki tuogi bu t̄obu yeni yua n cuoni o kani ki pia t̄otieba tuda piilie? ³² O ya sua ke o kan fidi, o ba s̄oni o tondiba hali ke o yibali dá ye fagma, ki mia o wan waani o wan bua yaala ban mangi yeni bi lieba. ³³ Li tie yeni i siiga, yua n ki luni wan pia yaala kuli, kan tua n n̄odka. ³⁴ Mi yaama mani, ama mi ya ti luo mi manu, bi ba taa be ki ḡo mangi ma? ³⁵ Maa pia mayuli ban pagi ma u kuanu nni, maa pia ban taa ma ki kali leni ti baadi man ti tua dulma, hali ban lu ma bábá. yua n pia a tuba ki ba gbadi wan gbadi.

Diangbenga 15

¹ Lani, ke a lonpo gaala leni ya tuonbiiddanba n sieni den kpendi Jesu kani, ki cengi o maama. ² Ke farisieninba leni ti yikodi tundkaaba ji bulni bulni, ki tua “O nilo ne gaani ti biidi danba hali ki di leni ba.” ³ Ke Jesu pua ba ya makpanjama ne, ki maadi ba ⁴ “O laa nilo i siiga nni n baa pia pee kobga, ki biani payendo, ki kan n̄a piiyia n pee yia yeni, ku muagu nni, ki guani ki kpaani ya pia n bodi hali ki ban la o. ⁵ O ya la o, o ba bugi o o buapiadi po, ki mangi o pali boncianla.”

⁶ O ya pundi denpo, ba yini o donlinba leni o kuantalieba ki maadi ba, “Mangi mani i pala leni nni, kelima n la n pia yua bi bodi. ⁷ Lanyapo, N yedi yi, ke li pamanli baa ye tanpoli kelima biiddanyendo lebdi o pali ki cie niteginkaaba piyyia n biyia yaaba n ki buali pali lebdima. ⁸ Bii, o laa pua n baa pia dibala piiga, ki biani dibayenli, ki kan cuoni ki fidsanga, ki tigni li dieli ki fiidi bonnanla hali ki ban la li? ⁹ O ya la la, o ba yini o donlinba leni o kuantalieba, ki maadi ba, “Mangi mani i pala leni nni, kelima n la n dibali yaali bi bodi.” ¹⁰ N yedi yi, biiddanyendo ya lebdi o pali, li tie pamancianli i, U Tienu malekinba po.” ¹¹ Ke Jesu maadi, “Nilo den pia bijaba lie, ¹² o bonwaalo po den yedi o báa, “N Báa, bogdi n faali biinu ki teni nni molane” Ke o bogdi ba o piana. ¹³ Lan tieni dana waamu, ke o waalo po baani o bonkubkaali ki gedi hali ya dogu n fagi, lan dogu po i, ke o biidi o ligi, ki daa yaali n ki tie o po bonbuakaali mono, ki biidi o ligi mi bibiadyema nni. ¹⁴ Wan dini o ligi ki gbeni, mi konbiadma n baa li dogu nni, mi koma n gbadi o. ¹⁵ Ke o gedi ki mia li tuonli li dogtielo bá kani, ke o kaani o o kuanu nni ke wan ya guu i duoli. ¹⁶ O den ya baa ti duojiedi, o den ba di leni li pamanli, ama obá nan den ki puni o sanu. ¹⁷ Ama ki bonjaga yeni yama n den guani, ke o maadi o pali nni, “N báa pia naacenba biya i, ke bi di ke jiema ki muani ba, ke mini nan ba kpe leni mi koma nekanba! ¹⁸ “ N ba siedi ne, ki guani ki kuni n báa po, ki ban maadi o, “N Báa, n biidi U Tienu po leni a nunga nni. ¹⁹ N

ji ki dagdi min ya tie a biga, ga nni min tua a naacenba nni yendo. ²⁰ Ke ki bonjaga yeni siedi ki kuni o báa po. Wan dá den paa hali fagma, o báa den la o, ke ti niñipadi cuo o, ke o sani ki wobi o, ki muadi o tankpina po. ²¹ Ke ki biga maadi o, “N Báa, n biidi U Tienu po leni a nunga nni. N ji ki dagdi ñan yini nni a biga. ²² Bibáa n maadi o naacenba, “Cua mani leni liadñanli, ki lani o, ki pilini o li nubiñinli leni ti taacaadi. ²³ Diidi mani natonbikpanbili, ki kpa, ke tin tieni mi jaanma, ki mangi ti pala. ²⁴ Kelima, n biga den kpe, ki ji pia li miali, o den bodi, ke n guani ki la o. Ke bi ji cili mi jaanma. ²⁵ Li sua ke o kpelo bi ye u kuanu po. Wan kpendi, ki nagi deni, ke o gbadi ki ciaga yani leni ku jeligu. ²⁶ Wan yini naacenyendo ki buali lanyá bona niima nni. ²⁷ O naaciemo n maadi o, “A waalo n kpeni, ke a báa kpaá li nakpanbili ki tieni mi jaanma kelima o guani ki kpeni leni laafia.” ²⁸ ki bikpelga pali n be, wan yie ke o kan kua deni, o báa n ña ki baagi o. ²⁹ Ama o kpelo n jiini ki maadi o báa, “Diidi, bina ña n yeni, ke n tuuni a po a tuona, n nan ki kpeli ki tudi a nunga nni, Ama a nan ki kpeli ki puni nni bá ñotonpanli, ke min tieni mi jaanma leni n donlinba, ³⁰ Ama A bijua yua n biidi a ñalmani yeni a poconcona n kpeni, ke a nan kpaá o po naatonkpanbili. ³¹ O báa n maadi o, “N bijua, fini li ye leni nni daali kuli, ke min die yaali kuli tie a yaali i. ³² Ama, li bi dagdi leni tin tieni mi jaanma, ki mangi ti pala, kelima a waalo ne den kpe, ki ji pia li miali mola, O den bodi ke ti guani ki la o.

Diangbenga 16

¹ Ke Jesu go maadi o ɲɔdkaaba, “piado bá den ye, ki pia o ɲanlmankublo, ke bi ti cua ki tuali o ke o ɲalmankublo yeni biandi o piama. ² ke o piado yini o ki maadi o “Be n teni ke min gbia apo ya maama ki ɲani? Tieni nni a ɲalmankubli coli, kelima a ji kan ya tie n ɲalmankublo.” ³ K o ɲalmankublo maadi o pali nni “N ji ba tie ni ledi i, n cab áa n ji bua beli nni li tuonli ne? N ji ki pia paalu ki ko, ke n ya miadi mo, li pia i fee ⁴ N bani min ba tieni yaala ke bi ya beli nni n ligkubli tuonli mi ba cani ya niba n tuo ki ga n cangu” ⁵ Yeni, ke o yini o canbaa pandanba yendo yendo, ki buali yua n kpia ki cua “A pia n canbaa panli yiɲa i? ⁶ Ke o maadi, mi kpama golindi kobga (100).” K o maadi o, “Ga a pantili ki kali tonma ki diani golindi piimu (50) ⁷ Ke o ɲalmankublo buali tiano, “ke fini mo, a pia n canbaa panli yiɲa i? Ke o mo maadi “Mi ɲalkaama kpalpiadi kobga (100)” Ke o maadi o “Ga a pantili ki diani kpapiadi piiniin (80) ⁸ Canbaa den pagi ya ɲalmankublo n den ki tiegi yeni kelima o den tieni bu nunfanbu. Kelima ɲanduna ne bila fani yeni bi lieba ki cie mi yenyenma nni ya bila ⁹ N maadi yi, Taa mani i ɲanduna janbi ɲalmani ki kpaani danlinba, li ya ti gben, yin baa yaaba n ba ga i cangu naani ke li ki pia gbenma. ¹⁰ Yua n tiegi yaala n wa nni, ba ya tiegi yaala n yabi nni mo. Ke yua n ki tiegi yaala n wa nni kan ya tiegi yaala n yabi nni mo. ¹¹ A ya ki fidi ki kubi i janbi ɲalmani, ɲma ba dugi apo, ki piani a o ɲalmani yaali n mɔni i?

¹² Bi ya ki dugi a po ŋan kubi nitoba ligi, maama, ŋma ba teni a a ligceli? ¹³ Naaciemo bá kan fidi ki ya pia canbaanba bilie. Kelima, o ba fidi ki ya nani yendo ki nan bua o lielo, lan yaa ka wan colni canbaa kpialo ki nan fali canbaalielo. A kan fidi ki ya ŋua U Tienu leni ŋalmani ¹⁴ Farisienba n gbadi li maama yeni, ke bi ji nŋuadi o. ¹⁵ Ke o maadi ba. “I ba maadi ki baa i mɔni, bi niba kani, ama U Tienu bani i pala. Bi niba n nua yaali ke li tie kpiagdi yeni, U Tienu wani ya nunga nni ke li tie cancagndi i. ¹⁶ Yikodi maama yeni bi sawalpuaba n den kubi, ki ŋmagdi u dogu yo hali ke Janbataisi ti cua. Lan cili lanyogu, bi wangi U Tienu diema laabaalŋamo, nilo kuli tiendi ania ki kpaani wan kua lien nni ¹⁷ Ama tanpoli leni ki tinga pendima ki paa ki cie li bali maama nni lanbyenli n bodi ki kan tieni. ¹⁸ Ya nilo n nŋani o denpua ki kuani potiano conbi, yua n kuani ya pua n nŋani o calo kani mo conbi. ¹⁹ Cengi mani, ŋalmandaano bá den ye ki la ti tiakpiagdi, ki di ti jiemandi, ki ye u yenyienŋamu nni daali kuli, ke o pali mani boncianla o piama po. ²⁰ O luodo mo den ye, ke bi yi o Lasari, ke o dua o piado bulnɔjabu kani, ki pia a nala o gbanu po kuli. ²¹ O den suni ke wan baa ya jieɔgdi n baali o piado jedikaanu, bá i sangbanli den lagdi o nala i. ²² Ke o luodo tikpe, ke malekinba tugi o, ki duoni o Abalahama kani. O piado mo n kpe, ban pii o, ²³ Wan den ye o mubuogu nni ki laadi fala, ki ti yaadi ki diidi, ki la Abalahama hali fagma ke o wobi Lasari ki tabni o pali. ²⁴ Ke o yigni paama ki maadi, “Ti Báa Abalahama, diidi nni leni mi

niñima, ki soni Lasari wan tuu mi ñima leni o nubili, ki maani n lanbu po, bun songi, kelima n ye leni mi cacagma i ku mubuogu nni. ²⁵ Ama ke Abalahama maadi “N biga ya tiani ke a yenyienu nni, a den baa yaala n ñani boncianla a po ke Lasari mo den laadi fala boncianla. Ama molane, o ji ye ne, u yenyienjamu nni, ke a mo falaciamu nni ²⁶ Li ya ñani lankani i, buociangu ye siiga nni, ki paadi tinba yen yinba, ke nilo kan fidi ki ña ti kani ki gedi i kani, obá mo kan fidi ki ña i kani ki cua ti kani. ²⁷ O ñalmandaano n maadi “N Báa Abalahama, mia sugli ki soni o n báa diegu nni. ²⁸ Kelima n pia naataanjaba mu, wan tuodi ki tiadi ba. N jie ke bi mo n da ti pundi ya falacimu nni ke n ye ne. ²⁹ Ama ke Abalahama maadi, “Bi pia Moyiisi leni bi sawalpuaba maama; ban cengi mani “ ³⁰ O piado n guani ki maadi, “li kan tuo, ti Báa Abalahama, ama nilo ya ñani bi kpienba kani, ki gedi ki maadi ba, bi ba lebdi bi yama” ³¹ Ama ke Abalahama maadi, “Bi ya ki cengi Moyiisi leni bi sawalpuaba maama, bá nilo ya yiedi bi tinkpiba siiga, bi kan cengi o.”

Diangbenga 17

¹ Jesus maadi o ñodikaaba: L kan fidi b nibaa n ya ye k kan tieni biidi. Ama yubonli yua tulmi o lielo. ² l bo baa tu l daano po yen wan la l naatanli k ya kagi u ñibougu nni yen wan bo t bidi ne siiga yendi ³ lani wan yi cuo i baa a kpiilo ya tieni biidi, go taa'o u ya lebdi, ñan mia sugli o po. ⁴ O ya tuo ku tiena t biidi daaln i taalmi m lile, k cua k maadi ña ñan mia u po sugili u po. ⁵ B

tondikaaba maadi u tienu: Pugni ti dudugdii ⁶ U tienu n go maadi bi l ya den tie ki pia t dudugdii, ba k l waa k cie m jonbima yeni, i den bo fidi k niini o tibu nne: “k ye figdi a jiina i tinga ne nni k gad pan sedi m ñiciama nni” wan coln i. ⁷ L ya tie ki siiga yendi pia o tuonsɔnlo k u ko u kpaabu bii ku kpaat yandi. i ya la'o ku ñani u kuannu po, k kpeni, i bo tuo yedi, “cua kali k je e” ⁸ I kan maadi k wan tieni m dajojiem, k wan lebdi u tiadi k nagni m jiema ki yaa je k gbeni k go ñuni k gbeni yo o mo cua je k bia ñuu. ⁹ Canbaa bo jaandi u tuonsolo kelima u cedi ku tieni wan bua yaal i l kan yaa tie yeni. ¹⁰ yeni i mo ya kani. ya yogu ki sɔni ban buali yaal kuli. yin yi maadi: tinm tie ya tuonsoma k nua nmaapani ama t sɔni ti tuonli. ¹¹ Ya yogu ku den bua gedi Jerualem, Jesus den cuoni Samari yeni Galile kpaal l po i ¹² wan ti kua dogu baan ne nni. k kpaada piig tuog'o; k sdi fagnma ¹³ k baln i Jesus yeni paama: Jesus t canbaa jie ti m ninñima! ¹⁴ k Jesus la ba ki madibi: gedi mani k la salgi yidikaaba! ban caa ya yognu k bi paagi. ¹⁵ k b siiga yedi n bandi ku paagi, wan guani k ya yini k dondi u tienu yeni paama ¹⁶ k baa gbaani Jesus taana kan tibni u yuli k tuu i tingi k tieni Jesus balgi, k n nulo nan botie samariteni. ¹⁷ k Jesus maadi: B tie bani bonm piiga k paagi bonm yiani yabi sieni wan ye le i? ¹⁸ Nul to ji ki ye k l tie k o caani guani k dondi u tienu? ¹⁹ k maadi Samariteni jua yeni go fii kelima a pia ti dudugdi n po, a ciadi. ²⁰ K farisieni nba bual'o be daali k u tienu diema baa cua i? K Jesus nmiianba: U tienu diema k baadi.

Utienu diema ya bo cua nul kaa nua'o. ²¹ b kan maadi cua mani u ye nebi o ye ne po. Yin ŋanbi k ya tiani. U tienu diema ye i siiga nni. ²² Guani k maadi o ŋodikaaba: Oyogu t bo cua ki baa niani k yi ya y yeni u nulo bijua l ya tie baa daayeli i kan fid. ²³ Ama b bo ti maadi “Kristo ye ne” yi daa caa, i daa jegli ²⁴ I tañigidi yi pudi kaanyedi t tawaligbandi nni k cil ki fandii kaan yenu ki ya ya caa tiali po. L ti baa ti tie yeni u nul bijua daali. ²⁵ L buali k wan guo fala paaa yo ti ye yogu ne niba n yie'o ²⁶ Ya daali k o nulo bijua bo guan i, a bona bo tieni nani Noe: ²⁷ B niba den di, k ñu, k kuandio b puobi k bia puu'bi, hal yeni ya daali k Noe kua o ñibiagu. I yogu k u togu ji biidi ki kpa bi kuli. ²⁸ yaali mo go bo cua Loti yogu n yeni: b niba den di k ñu k daa, k kuadi, k ŋuundi, k maa. ²⁹ Ama ya daali k Loti ñani Sodome k tacianga yeni i tatintandi yeni i tañigdi baa k kpa b kuli. ³⁰ Lbaa ti tie yeni ya daali ko nulo bijua bo legidi. ³¹ L Daaali ya pundi nul ya ye ldepil po bii k se deni po wan daa jidi k tugd o bona yali k u ŋa. L bia baa tie yeni, yua ya ye kuaan po wan daa kpeni u deni. ³² Gua tiadi mani yaali baa Loti denpua ³³ Yua kpaani k wan fie o miali u ba bia ama yua luni u miali bo lamfiema ³⁴ Ldaali ñiaogu, n maadi, nibi lie bo duani gadogu yedi po, yeli bo cua ama tianli n ñindi ³⁵ Puoblie bo taani k bindi u naakpiagu: yeli n bo cua k tianli ñindi. ³⁶ nibi lie den baa ye o kuaan po yendi n kpeni to n ñindi. ³⁷ K Jesus ŋodikaaba bual'o: Lboli bo ti tieni le kani ti yudaano? K u jiin'bi: n kuum nti baa ye naani

lan kani k nanyobli nba bu taani.

Diangbenga 18

¹ Ki fiddi ki waani ki jaandi tie bonmonli, k tin ya jaandi ki da wadi ti pala, jesu pua o ɲodikaaba mi maa kpanjama: ² O dogu nni den pia buud daano ba, ko k jie U Tienu k gɔ cengi nulo. ³ K li dogu nni gɔ bo pia pakuali pokuuli ba ko tundi ki ɲua'gu k wan kun'o i mɔni o yibali kani. ⁴ Ti buudi daan'o ne bo ki ceng'o hali k li pan waagi. Ama ko ji te kali ki maal ki sua: “yeni i mɔni k n ki jie U Tienu, k tie lieba mi bua yaali. ⁵ Li paakuali ne mabi nni boncianli, n bi jia o buudi k wan ɲaa nni mi fuodi. ⁶ U Tienu pugini maadi: cengi mani, o buudi daano, faagu daano ne, n maadi yaali. ⁷ Ki li ya tie yeni, i ki bani ku Tienu ba kɔni o bid po, yaabi ko lugdi ba k bi dongi bi niali o po, yienu yen ɲiagu, ko kan todi ba? ⁸ Min n maadi ti ko bi kɔn bi po, ya tie ko nulo bija ya te guani, o gɔ bi la li dindanli i tinga ne po. ⁹ O gɔ den pua ya maa kpanjam ne ke li nua yaab n yi bi ba nimoma, ki nan ji nundi bi lieba: ¹⁰ Nib lie bo gedi o jandiegu nni ki bi jaandi: yendi bo tie farisien ko lielo tie lonpo gaalo. ¹¹ Farisien bo se ki jaandi o pali nni: U Tienu, n tiend'a balgi yen min ki kpiini, k k pua faagu, k k conmi nani nlieba yeni, nan o lonpo gaalo ne yeni. ¹² N co u ɲɔbu taalm lie dana lele siigin ni, n tien taal piiga po mu ɲalimanu talgi nba. ¹³ O lonpo gaalo ne wani bo se fagma ki taabi, k kan tuo ki yaadi ba o yuli tapoli po. Ama, o bo fabini o pali ni ke maadi: n Tienu diidi yen mi nuɲima kelima n

tie biidi daano ¹⁴ N maadi, U Tienu tuo ki gaali o lonpo daano ki cie farisien. Kelima, yua dongi o ba, bi bu jiin'o, yua jiindi o ba, bi baa dongi wani. ¹⁵ B niba bo baadi yeni bi bidi jesu kani, k wan yadi mi yedinanma bi po. Ama ko ηodikaabi bieli ba. ¹⁶ K jesu yinba ki maadi ba: yin cedi mani ban cua n kani, da bieli'b mani, kelima yaabi n yeni U Tienu deni tie nani ban yeni. ¹⁷ I moni po n maadi: yua k ga u Tienu diema nani i biga ne yeni, o kan bangi kua U Tienu diema nni. ¹⁸ Yeni k Kpaagl ba tieni i buali:... canbaa mon, mi baa tieni ledi k la ya miali ki pia gbema? ¹⁹ K jesu ηmiani o: be cedi ka yin nni canbaa mon nni? Nul ki moni li ya ki U Tienu baba yaa ka. ²⁰ A bani U Tienu ñomaama: a kan conmi, a kan kpa nulo, akan su, ηan cedi janmi buudi, ki conlini a naa yeni a baà. ²¹ Ki li ja ηmiani: n conlini lio kuli k da tie biga. ²² Yeni jesu maadi: a go da sieni bonyenli: kuadi ηan pia yaali kuli, k tugi li ligi kuli ki bogdi talgi nba, li puoli po ηan ya ηuan nni. ²³ Wan gbadi yeni ko pali kuli wadi kelima li ja bo tie ηaliman daani ²⁴ Jesu den la ko pali wadi ko maadi: li pa boncianli yen ηalman daano n kua U Tienu diema nni ²⁵ li ki pa ku yuoyuogu n kua kpalipimu bonli, k cie yen ηalma daano n kua U Tienu diema n ²⁶ Ki bi niba yen kuli taani ki buali: ηmaa nan b la li maa kan gbedigu? ²⁷ K jesu ηmian o: yaali n pa bi niba po, k pa U Tienu po ²⁸ Yeni k Pieri buali: k tinba i? ti ηa tin pia yaali kuli k ηua ηa ²⁹ K jesu maadi ba: ... i mon po n maadi ki yua ηa o deni, o pua, o ninjaba, o bidi, o naataani kuli k dugni U Tienu

diema po. ³⁰ O bu la ti ñuadi yaali n yabi, molane yen ya dana baadi, ya miali ki pia gbema. ³¹ Jesu bo tugi o ñodikaaba piig n bonbilie k piadi yenba ki maadi ba: diidi mani, t do Serusalem n yen, ko Tienu tondi n bo dian yaali o nulo bijua po kuli ji bu tieni. ³² Bi bu cuogu ki mubin'o yaabi ki bani U Tienu nuguni, ban laagu, k sugd'o, k sii ti ñosondi o po. ³³ Bi ba puagu, ki kpaagu. Dana ta daali o bu yiedi ³⁴ O ñodkaaba bo ki gbadi li maama niima nni, kelima li pa bi po yen ban gbadi li maama. Bi ji bo ki bani jesu n bua maadi yaali li po ³⁵ Jesu n bo nagi seriko, o juamo bo kaa o sankuni ki miadi. ³⁶ Wan gbadi li ñogli o sanu po, ko buali yaali tieni. ³⁷ Ki bi ñmian'o ki jesu n pedi. ³⁸ Yeni ko cili ki yigni yeni o paalu:... jesu, Dafiid bijua, diidn yen nunbaagu. ³⁹ Yaabi bo ye liiga bo maad'o, k wan suoni, ama ko ñanbi k yigni: Dafiid bijua diidn yen nunbaagu. ⁴⁰ Ki jesu cedi k bi ba yen'o o kani, wan pundi ya yogunu, ki jesu bual'o: ⁴¹ A bua k min tieni be k ten'a i? ko juamo ñmian'o: n diedo, cedi ki mi nuali. ⁴² A bu fidi ki nuali, kelima a dindanli paag'a. ⁴³ L yogunu ko nuali, ki ji ñua jesu ki dondi U Tienu. Ban la yaali n tieni ne, ko nuwuligu kuli mo ji dondi U Tienu.

Diangbenga 19

¹ Jesus bo pendi Jerico dogu nni. ² Lsua jua baa ne mo ye l dogu nni yi'u Saase ku tie ñanman daano k dungn o tie lonpo gaala canbaa i. ³ Wan gbadi k Jesus pa k pendi. ⁴ K u sani. K ga liiga k pan doni tibu bá ne po k b yi u Sikomar k wan

la Jesus k dungn o tie jinjega i. ⁵ Jesus n pundi l kan ya yognu, k u yaad la'o bu tibu po k maad'o: ⁶ Saase jiidi tonma dinne n bo cani a deni. K u jiidi tonma ki ga'o yen pamanli. ⁷ B niba n gbadi yeni k b ji bulnbulni k diidi wan caa bua cani o nubiigu ⁸ Ama k Saase sedi k maadi k o bogdi o nalmanni ki teni b cacagidama. K l go ya sua k u den kubi nuli panli o bua guani ki nmiani l daano tabual m taa. ⁹ L yogu k Jesus k u la m fiema o deni yeni k dugni o mo tie Abrahami yabili. ¹⁰ K dugni o nifossalo bijua baa k wan guan k kpeni k bia faabi yaaaba den bodi ¹¹ B niba n bo songi Jesus tundi yeni k sua k u paa k nagidi Jerusalemi. B nubi ji maal k u bua kaani u tienu diema n yeni. ¹² L yogu k u maadi k jua baa ne n den tie nigbengli g fii gedi dogbanbanfagli k pan di labaali k guani k kpeni. ¹³ K kpeni k kubi o dogu. k yiini o naaceb bonm piig g bogdiba wula dibala k yua kul n mɔnd k lan nob. ¹⁴ Wan gedi ku dogni yaaba diani l tili k ten'o k maad'o k bi bo'a bi dogu nni. ¹⁵ Ku yedi ba ku kan kpeni, wan pan dini l bal k kpen wan ji yiin u naaceb k yua kul nagni ki waani wan so maama yeni e ligi yeni. ¹⁶ Cincin yua n baa k nagni k maadi: canbaa nan den teni i ligi yal yeni mi so k dibala piig pugni l po. ¹⁷ U canbaa n maad: n faa n naaciemo a tie tuosonli. A bo gaa dingbana piig canbaandi. ¹⁸ To n mo cua k maadi canbaa n mo soni yeni i ligi yeni k baa dibala k pugni l po. ¹⁹ U canba n maad'o a bo gaa dingbana mu canbaandi. ²⁰ Tiani n mo cua yua juodi k maadi canba n den taa a ligi yeni k pobni k begini n

tiadi nni. ²¹ N den jie ŋa ka tie canbabiadi. k taa min k bil naani k bia yendi min k bul naani ²² K u canbaa maad'o: a tie naacenbiadi a bani k tie canbabiado i k taa min k bili yaala k go yend min k bul naani. ²³ A den bo kan taa n ligi k billi banki i n ya ti kpeni ya daal mi ga yeni t ŋuadi. ²⁴ K maad yaaba den ye likan k ban fie o liyendiga yeni k ten i yua pia pia bona piig ²⁵ K b niba maad canba wo nan pia bona piiga ! ²⁶ K canbaa maad ki b bo pugni yua pia i ama yua k pia ban bia fie wan pia yaali yeni. ²⁷ K maad k ban baa yeni o yibala yaab den yedi k u kan yendi'b yeni k kpa ba o nintual nni. ²⁸ Jesus n maad ki gbeni k u taa o niba yaab ŋua'o k ye liiga k b doni Jerusalemi. ²⁹ Ban nagdi Betefaje yeni Betani k k fag yeni olife jua kan, k u soni o naacenb bonmilie k madi ba ³⁰ Gadi mani o dogu yala n ye i liiga po ne i bo i ŋunbiga k nil ku luol yin lod'o na. ³¹ Nul ya buali yaali n cedi ki lodo yin maad k u yonmdaano n bua ³² Ban soni yaaba gedi ki guani k li tie nani Jesus n bo maad maama. ³³ Ban bo lodi o ŋuumo ya yogu k b bondanb buali ba k be ced k lod o ŋuum i? ³⁴ K b maad'b ku yomdaano n bua. ³⁵ K bi guani yen'o Jesus kani k bmaani bi tiadi i ŋunbiga po k jagni Jesus ³⁶ Wan pend ya yognu b nib bo yi land b tiadi k bil o sani po. ³⁷ Ban bo ŋani Olifie jual po k ji k nagdi Jerusalemi ku ŋodikaaba kul ji yiini k dondi u tienu yen ban bo la ya yaaligu kuli. ³⁸ K tua m yedinanma n ya ya o bado yua cuon u tienu yel po t yomdaano, laafia n ya ye tanpol po k ti kpiagidi n ya kaan kul ³⁹ L yogu k falisian nba yab bo ye b niba nni

maad Jesus: maad a ḡodikaaba ki ban suoni ⁴⁰ K Jesus k baa b ya suoni, a tana n baa yiini k dondi u tienu. ⁴¹ Wan pundi Jerusalemi dogu nni k u gbel k caani l bubuuli k maadi ⁴² K maadi a ya bo ban k diine daali ne tie a yomdaano daali ama keto l duagi ninbina po i. ⁴³ A danaa cuoni a po k kan ya ḡan, k a yibalaa ti bu kaalida kaana kul k pib a k luon a kaan kuli. ⁴⁴ B bu biani fin yeni a dogo niba kul pil pil k kan sieni baa dikpiyenli k l se, k dugn i a den k bandi a Tienu can'a ya daal i. ⁴⁵ Jesus kua ou jaanddiegu nni k beli a kpinkpenda k maad'b: ⁴⁶ Ldiani k maadi k den baa tie jaanddiegu, k yinma tug k l' to a noyiga cend kaanu. ⁴⁷ Jesus bo tundi b niba daal kul u jaanddiegu niin po i. Ama k b tondanb ye yeni yikodanba kpaani k ban kpa'o ⁴⁸ Ama b bo bani ban bu didal maama k dugn i yua kuli bo songi o maama

Diangbenga 20

¹ Dayenli, ke jesu den tundi bi niba ku jaanddiegu cancanli ki muandi ba li laabamanli, ke ku jaanddiegu liiga yaaba cua yeni bi yikodanba yeni u dogu yudanba, ² ke bi buali Jesu ya buali ne: ... Maadi ti, a kubi ḡmaa yiko ki tuuni, lan yaa ka, ḡma n teni li yiko? ³ Jesu maadi: ... N mo pia i buali ke bi buali yi, ḡmiani man nni: ⁴ Jan den kubi ḡmaa yiko i, ki wuu bi niba U Tienu ḡnima? Li den tie U Tienu yiko bii bi niba yiko i? ⁵ Ke bi ji buni bulni bi siiga: Ti ya maadi: "Ke U Tienu yiko" o ba buali ti: "Be cedi ke i den ki dugi o po"? ⁶ Ama ti ya ḡmiani: "Ke bi niba", ku niwulgu ne ba luudi ti a tana ki kpa ti, kelima bi

niba ne kuli dugi ke Jan bo tie U Tienu tondo i.
⁷ Ke bi maadi ke bi ki bani Jan n bo kubi yua yiko ki tuuni. ⁸ ... Jesu nmiani ba, ke o mo ki bani wan kubi yua ya yiko ki tuuni. ⁹ Ke o pua bi niba ya makpanjama ne: ... Ja bá den njuu ku damongu diidi, ki ggni bi niba ki gedi naani n fagi ki ba waagi. ¹⁰ Mi cuama yogu ke o soni o tuonsonlo, ke wan gedi ki gaa bu kpaabu ligi, ke kpaguula pua ki beli o, baa teni o lbá. ¹¹ Ke o bondaano go soni tuonsontolo. Ke bi go pua o, ki beli o, baa teni o lbá. ¹² Canbáa go soni tuonsontolo bonbta po. Ke bi pua ki duoli o mo ki beli o. ¹³ Ke o kpadaano maadi: N tieni ledi? N ba soni n biga yaaga ke n njanbi ki bua ga. Bi ba fidi ki colni wani. ¹⁴ A tuonsonla n lá ga ya yogu, ke bi juogi bi nmiali nni, ki maadi: “Yua n ti ba di li faali n yeni. Tin kpa o man, ki diedi li faali.” ¹⁵ Ke bi cuo o ki fili o, ki niani o bu kpaabu nni, ki kpa o. O kpadaano ba tieni a tuonsonla yeni ledi? ¹⁶ O ba gedi ki biani a tuonsonla yeni, ki taa bu kpaabu ki guuni nitoba. Li maama po ke bi maadi: “U Tieni n wuoni mani”. ¹⁷ Ke Jesu nonli ba suoo ki maadi: “I gbia U Tienu lanbona yia diani li tili nni ne ledi? Ya tanli ke a tanmaala bo yie ki luni yeni, laa tanli n ti guani ki tua ku diegu fiagli tanjali. ¹⁸ Yua n li baa li tanli po, o ba koni koni. Li tanli ya baa yua ya po mo, li nandi o i yomi yomi. ¹⁹ Ke U Tienu maama tundkaaba yeni bi salyidkacianba bandi ke li makpanjama nua bani, ke bi ji lingi ke ban cuo Jesu li yogu mono, ki jie bi niba. ²⁰ Li po ke bi kpaagi Jesu, ki soni bi niba ke bi yini bi bá nimonba. Bi bo

ba lá i jalgi Jesu maama nni. Yeni, bi bo ba fidi ki cuo o, ki kubni o Romi bado yiko yiko yeni o yudandi nni. ²¹ Lani ke bi niba yeni ji nagni o: ... Canbáa, ti bani ke a maadi i mómóni, ki gò tundi bi niba lan buali maama. A ki jie bi yikodanba, ama a wangi bi niba U Tienu sanu yeni móni. ²² To, maadi ti, li buali ke tin ya pa Sesari ti patendi (lonpo) bii laa cabi i? ²³ Jesu bani bi janbi maama, ki ñmiani ba: ²⁴ ... Waani nni man bu lugbu dibayenli! ñma ya nannangu yeni ñma ya yeli n ye li po? ... Ke bi niba jiini ke Sesari. ²⁵ ... To! ke o maadi ba, teni man Sesari yaala n tie Sesari yaali, ki teni U Tienu yaala n tie U Tienu yaala. ²⁶ Bi bo ki fidi ki jalgi Jesu o maama nni bi niba siiga. Ke o ñmiani bo lidi ba, ke bi bo luo ban ba maadi yaala. ²⁷ Sadusehannba, ban yaaba n bo ki tuo ke bi kpienba ti ba fii ku kaagu nni, bi siiga ke bi toba nagni Jesu, ki buali o ya buali ne: ²⁸ ... Canbáa, Moyisi diani nni o bo diani yiko ne ki teni ti: Li ya tie ke o nulo kuani o pua, ki kpe ki ki pia biga, o ninjua ní taa o pakuali ki mali o a bila. ²⁹ To, jablile n den ye ki tie kpiiba, o ciamo po kuani o pua, ki kpe kaa pia biga. ³⁰ Bilie po yua yeni bita po yua yeni yaaba n sieni taa li pua, ³¹ Ke bi kuli kpe kaa pia biga” ³² O pua yeni mó ti yuandi ki kpe. ³³ To, bi kpienba n ba fii ya daali ku kaagu nni, ñma n ji ba diedi o pua i? kelima bi kuli kuani o. ³⁴ Jesu ñmiani ba: ... Tin dá ye ya ñanduna ne nni, bi jaba kuandi bi puoba ki bi puoba kuni bi jaba. ³⁵ Ama yaaba ke U Tienu diidi ki sua ke bi ñani ki dagdi yeni ban fii ku kaagu nni ki kua

li n̄andunpanli nni wan kan kuani bi puoba ki go kan kuni bi jaba. ³⁶ Bi kan fidi ki kpe, kelima bi baa tie nani Menekinba yeni, ki tie U Tienu bila, kelima bi ba fii bi kpienba siiga. ³⁷ Ke bi kpinba n fii ku kaagu nni, Moyisi m̄ono, bo diani li ya yogu ke o lá ku tuntuugu co u muu: Lan wan ii, o yeli n tie yonbdaano Abrahami Tienu, Isaaki Tienu yeni Jakobi Tienu. ³⁸ Ama, U Tienu ki tie bi kpienba Tienu ka, ama fuodba Tienu; lan wan ii, o ya po, li tie m̄om̄oni ke yaajanba ta yeni fo. ³⁹ Li po, a yikobanda gaa mi maama ki maadi: ... Canbáa, a n̄anbi ki n̄miani li po. ⁴⁰ Kelima, bi ji bo jie yeni ban buali i buali. ⁴¹ Ke Jesu m̄o ji buali ba: ... Li tieni ledi ke bi maadi ke O Tondo ba ña Dafidi yaabila siiga? ⁴² Kelima Dafidi m̄ono maadi I Yani tili nni: Yonbdaano maadi n Yonbdaano: Cua ki kali n jienu, ⁴³ Ya caa yeni ya yogu ke n ba cedi a yibalinba n̄ tua a taanmaakaanu. ⁴⁴ Dafidi yini U Tienu Tondo ke o Yonbdaano: Li ba tieni ledi i o tondo yeni n ya tie o yaabili. ⁴⁵ Ke ku niwulgu den cengi o, ke omaadi o n̄odkaaba: ⁴⁶ ... Diidi U Tienu yikobanda yaaba n bua a bogda tiadi lama, ki n̄anbi ki bua ku niwulgu nni, ti jaanddiedi nni yeni ti wondi nni ban ya kaa liiga. ⁴⁷ Bi fiedi a pakuana ligi i, ki nan yen sedi ki jaandi lan waagi nani bi tie bi nim̄onba yeni. Bi ya tubn̄maglu n ti baa bia.

Diangbenga 21

¹ Jesu nonli ya n̄almandanba n kpieni i ligi ku jaanaddiegu nni, ² ke o lá pakuatalgi m̄o ke o cua

ki kpieni i ligi dibala lie. ³ Lani, ke o maadi: ... Momoni po, n maadi yi, pakuatagi ne n kpieni ya ligi yabi ki cie yua kuli, ⁴ kelima bi kuli ne kpieni ban ki bua yi i. Ama, wan gbegdi o piama kuli i, ki kpieni. ⁵ Bi toba den maadi ku jaanddiegu po: “Tinba n den maa gu leni a tanɲana, ki teni i ligi ke bi maa gu. Lani n tie bonɲancianla” Jesu maadi ba: ⁶ U yogu cuoni na, yin nua yaala ne kuli ba bolni; tanli bá ti kan ya maa li lieli po. ⁷ ... Lani, ke bi bo buali o, Canbáa, u laa yogu i ke li bona ba tieni? Be n ti ba waani ti, ke li bona ba tieni i? ⁸ Jesu maadi ba: ... Yin faami, yin da cedi ban kuani yi mi tudma nni. Kelima, boncianla ba cua n yeli po, ki maadi: “Mini n tie O Tondo!” lan yaa ka: “U yogu pundi o!” Yin da cegi ba! ⁹ Yi ya ti gbadi ke tobu pua, ke a konkona koni, yin da jie. Kelima li bona kuli dá ba cindi ki cua yo ɲanduna gbenma n fidi ki cua. ¹⁰ Lani ke o go bo maadi: ... U dogu ti ba fii ki pua dogtɔu bu tobu. Diema mo n fii ki pua dietoma bu tobu. ¹¹ Ki tinga ti ba migi i dogi nni; mi koma leni i yiani ba baa i dogi nni; ya bona n pia ti jawaandi leni ku yaalidgu ba tieni tanpoli po. ¹² Yeni li kuli ne n ti fidi ki tieni, bi ba cuo yi ki waani yi fala, ki gedi leni yi ki teni suifinba jaandiedi yikodanba kani ke ban luoni yi dansalgi. n ya bi ba gedi yi bi badba kani leni leni dogdanba kani. ¹³ Li bona ti ba cua yi, ke yin kuni i momoni n po. ¹⁴ Lan wan ii, yin ya pia ti dudugdi paaa: Yinb ka ba kɔni yibá po. ¹⁵ Ama, mini puni mi mabanma yi maadi ki paadi i yibalinba, ki go puni ya yanfuoma ke obá kan fidi yi. ¹⁶ Yi danba,

yi ninjanba, yi kpiiba leni yi donlinba mono ba cedi ban cuo yi, ki kpa bitoba i siiga. ¹⁷ Obá ti kan ya bua i nublu kelima n ya po. ¹⁸ Ama, i yuli po bá yuyengu kan bia. ¹⁹ I ya pia li mindli, i ba baa U Tienu nbalbalgo. ²⁰ ... Ya yogu ke i ba lá yibalinba sijenba ke bi kaalindi Jerisalemi, yin ya bani o mudma nagi. ²¹ Lan wan ii, Jude dotieba n sani ki do a juana nni, yaaba n y Jerusalemi dogu nni n bobni tonma ki ña. Yaaba ye i kuani nni n da kpeni u dogu nni! ²² Kelima, li dana tie U Tienu mutuoli dana yia nni ke i diani n yedi yaala ba tieni. ²³ Li dana nni, fala ba gbadi a potunpunba leni bi pomadinba! Kelima U Tienu mutuoli ba lagi li niba po. ²⁴ Bi ba kpa li dogu nni niba leni li kadmanli lan yaa ka ki taa bitoba ki puodi leni ba i doglami po, ki bi nilanba yaaba ki bani U Tienu n diedi Jerusalemi ya caa leni ya yogu ke bi paalu po ba pendi. ²⁵ ... Ku yaalidgu bona ba tieni u yienu nni, o nmaalo nni leni a nmaabila nni. Ki tinga po, li mogli ba do leni ti jadi, bi niba n jie ki tadi. ²⁶ Ti jawaandi ba kpa bi niba gbanu, bi ya maali ya yubonli n ba cua nanduna munli po. Kelima yaala n ye tanpoli po kuli ki pia paalu ba jegi. ²⁷ Lani, ke bi ba lá O nusaalo bijua ke o ye ti tawalgbandi nni ki cuoni leni o paacianu leni ti yudandi. ²⁸ Ya yogu ke li bona cindi ki tiendi, yin yaadi i yuli, ki ya pia li juunli kelima i faabu dana ji ki fagi. ²⁹ Ke o pugni ya manannangu ne: ... Diidi man bu kankanbu, lan yaa ka titobu. ³⁰ Ti ya lá ke bu puugu cindi ki pudi, ti nani ke ku siagu nagi. ³¹ Yeni mo i, i ya lá ke li bona ti tiendi, yin bandi nani ke U Tienu

diema nagi. ³² Mómóni po, n maadi lan kuli ne ba tieni ke mólane niba yaaba n ye ne, ke nitoba da ki kpe. ³³ Ki tinga leni tanpoli ba pendi, ama n ñobona ki pia pendma. ³⁴ Cuo man yibá, da taa man yi yula kuni mi jiema leni mi daama, ki gɔ da cagni yibá ñanduna ne yenyienu po. Lan yaa ka li daagbengli ba cua ki cii yi. ³⁵ Kelima, li ba baa nani ku jabaangu yeni ñanduna niba kuli po. ³⁶ Yin da gɔa man, ki ya jaandi yogu kuli ke U Tienu n puni yi u paalu ke yin fidi ki ña ya yubɔnli n cuoni nni, ki sedi o nufosaalo bijua nunga nni. ³⁷ Jesu bo taa o yentuna kuli tundi bi niba ku jaanddiegu nni; ku ñiagu wan gedi ki duani Oliifi tiidi juali po. ³⁸ Ku siñaapanpangu kuli, bi bo yen tigdi ku jaanddiegu nni ki ya cengi
o

Diangbenga 22

¹ Tin den ye k l sieni nani dan ña yeni yeni “kpanu yaali ki pia dabina jaam” jaam yaali k b tua paki yeni. ² K salikiyikaaba canbaa nba yeni b yikodamba pkaani ya sani k ban kpa Jesus. Ama bi den jie k ñɔgli bo tieni. ³ Yeni k sitaani kua Juda pal nni k b ji yi'o Ikariyoti piiga bolie siiga yeni yedi. ⁴ Juda den gedi k la salikiyidkaab canbaa yeni u jaanddiegu nni nikpelo k ban taan ñɔb ki ban ban bo tieni maama k kuadi Jesus k b niba n daa bandi. ⁵ K bi kuli pali mangi k b cuo ki ban ten'o i ligi. ⁶ k u tuo l yogu m̀no k ji kpaanii ya sani k u bo kuadi Jesus k niba n daa bandi. ⁷ Kpanu yaali k pia dabina jaami daali yua k nil kul bo b kpa paki pebiga n pundi ⁸ K Jesus sɔni

Sani yeni Piaali ki maadi ba. gedi manni k tien man ti paki jiem. ⁹ k b guani bual'o a bua ti tieni l jiem le kani? ¹⁰ E ya pan bua kua o dogu nni i bo tuogi o nul k o tug l ñuncuali. Yi ñod'o hali wan pan b kua ya deni. ¹¹ Yin bo maadi yeni o diedaani maama nne: “Canbaa ye ki ti bual ña: k i laa dieli nni k bu je paki jaanjiema yeni o ñodikaaba.” ¹² Yeni o bo waani o dietuadugu po ya u dieciangu k ñnb lien nni ki bo bobni. ¹³ k b gedi, k la yaal kuli k l tie nani Jesus n bo maadi maama K bobn nni paki jaama jiem. ¹⁴ O yogu n pund: k Jesus ji kali k bo di yeni o ñodikaabi. ¹⁵ K u maadi ba: N den ñanbi bua min jaani yeni paki jaam yo k fidi ki la fala. ¹⁶ N maadi n ji kan bani ki di yeni ya caa yeni ya daal k li t bu la l niima u tienu diema nni. ¹⁷ ku taa u soma ki jaan k maadi ga mani k bogdi i ñmiali nni ¹⁸ Kelima n maadi, n ji kan bani ñu u damongu ne yaa caa yeni ya yogu k u tienu b u kani o bali k gbeni. ¹⁹ K go tugi kpanu mo k tieni u Tienu balkk jendi jendi k teni u naaceb k maadi bi: ne tie m gbannandi k taa teni ya tie mani yeni k ya tiani m po ²⁰ Ban dini ki gbeni ya yogu ku go taa u somi ki k madi: ne tieu tienu b niba donlpaangu somi k bu wuli i po. ²¹ Ama yua bu kuadi n i ye nekama k kaa yeni ti ²² Mɔni o nifosaalo bijua ji caa i nani u Tienu n bo cabi maama, ama fala i yua kuadi ye po. ²³ K Jesus ñodkaab ji buali b ñmali nni k b siiga ne ñmaa bo fidi k tiel'i. ²⁴ K Jesus ñodikaab ji polidi yeni b lieba yua baa tie liiga yua. ²⁵ K Jesus maadi: u dogu batieba n paa b niba k yabi tuuni yiko tuonli mo k bi yib'i b “ñanbtieba”. ²⁶ Yi daa

maadi yeni. Ama yua b to diedo i siiga n to biga, k yua baa die mo n to tuonsonli o liebi kani ²⁷ I ya kani nmaa die? Yua kaa di bii yua tuuni? i ya po yua kaa di kaa? Mi yua ye i siiga nne n tie nani o tuonsonli. ²⁸ I den ye yeni n momoni m bigma kul yogu ²⁹ nani n baa n den teni m diema n mo teni, ³⁰ I ji ba yi di k go ñu m diema nni, k bia kali l bal kpagili po ki ya diedi Isaraheli buoli piga n bomlie. ³¹ Siimo Siimo cuo a ba: sitaan bua wan kuani i guudiga nni k tindi, nani ban yi ledi i dii k ñani u fegu yeni. ³² Ama n jaani a po k ñan daa luo dudugidi ka mo ya daali ka bo guani ñan mo paagi a kpiiba pala. ³³ N yomdaano m maadi ña l ya tie ba m kua danalgi bii ki kpe n tuo ³⁴ K jjesus jiin pieri m maadi ña i moni dinla mono k sua k o kokol daa buudi a nia bomtaa po ki ñaa ban n i. ³⁵ Min soni k ligi k ye, k bogli k ye k tacaagu k ye i bonli podi i ³⁶ Moda i ya pia ligi yi taa, iya pia bogli yi go taa, i yaa pia jugpiega yi kuadi l liadli k daa. ³⁷ Kelima yaali bo diani u tienu ñomaam tili nni, l tie k lan tieni i. l bu diani maama ne i. B den taa'o a nubiada siiga. k ban bo maadi yali ji tieni. Moni ban bo diani yaali n po n ji bo tieni. ³⁸ k b maad t yomdaano jugpiemu lie ye. K ñmian bi, l dagdi. ³⁹ Ko ñani k toli Olife juali po nan wan yi tun g tie maama k u ñodikaaba ñod'o ⁴⁰ Wan ya yogu k u maadi ya jaan mani k daa kua bbida nni bigili nni. ⁴¹ K u siedi k fagidi k pan cie k gbaani o duna po k jaan ⁴² N baa fuadi n kani ya fala ne. ama lan da tie n ya buama, lan tieni nan ñan bua maama. ⁴³ K u tienu meleki ñan tanpol po k ten'o u paalu ⁴⁴ K l pawadli kua

'o k u jaandi bonŋanla, ka tuntonjena ti cieni o po nani som yeni k baal tinga nni. ⁴⁵ l puol po ko fii ki nagni o ŋɔdkabi kani k sua k b go k o pal biidi. ⁴⁶ ku maadi bi: be cedi ki guandi? fii mani ki ya jaani k da ba l bignli nni. ⁴⁷ Jesus da den k jaan k gben, k u nuwugu pundi kJesus ŋɔdkaab piig n bonmlie yeni siiga yedi ye liig k b yi'u juda yeni ye b liiga wan nangni Jesus wan muadi u tankpili ⁴⁸ wan maad'o: Tankpinmuadli kaa bu kuadi o nul bijua. ⁴⁹ Jesus ŋɔdkaab n bo no yaal bo cua yeni k b bual'o t yomdaano t mo nɔdi ti jugpiemi k cua bii? ⁵⁰ k l yogu b siiga yendi cua k jia salkiyidkaa kul canba tuonsɔnlo jienu tubli. ⁵¹ jesus maadi ba: "ŋaabi mani" k guani sii o tuonsɔnlo ye tubli k l paagi. ⁵² K Jesus maadi salgi yidkaab canba yeni o jaandiegu nni sije nba yeni o dogu n nikipela ban yaab bo bua ban cuo'o; "n tie bibiadli ya ki cuon i k kubi i jugpiemu yeni i gbiami? ⁵³ n den ye yeni daal kuli o jaandiegu nni k nul k cuo ni; ama moda ji tie i yiognu k l bunbonli ji tie u paalu". ⁵⁴ K b cuo'o k gedi yen'o hal salki yidkaab kul canbaa kan. K Piali ye hal puoli k ŋua ⁵⁵ B den cuon i o muu o lujoga nni k i nib taani ki kaa k pol mo ye b siiga ni. ⁵⁶ K tuonsɔcaano baa ne den la'o ko kaa o muyiegu kan k diid'o k maadi: "u ne den yi ye yen'o" ⁵⁷ K Piali nia k maadi: Mi k ban'o. ⁵⁸ k go sudi yamu k tiani go la Piali k maadi l tie moni a mo yi ye yen'o ku madi mi ki ye yen'o. ⁵⁹ k go tieni nan kudi yengu yeni nutiani n maadi: moni u ne moden ye yen'o u go tie Galile yu i ⁶⁰ k Pial maadi yeni paama min ki bani ŋan bua maadi

yaala. L yogu g sua k u da maadi k gbeni ku kotogu buudi. ⁶¹ K ti yomdaano ji gbegi g nuali Piali k Pial ji tiadi wan den maado yaali. K sua ku kotogu daa buudi a bo nia ka k ban n i ⁶² K o ñani cancanli k buudi nisipiedi. ⁶³ Yaab den guu Jesus den laa'o k bia puag'o. ⁶⁴ K pibn i o nuga k bual'o: a de ye ka tie u tienu tondo kaa maadi yua pua ña. ⁶⁵ K ji sugd'o sugbuoli kuli ⁶⁶ Lan den fandi k u dogu nikipela yeni salki yidkaab canba nba yen a gbanbanda bo tani ki ba yen i Jesus b buudi dam kani ⁶⁷ K b cil i buali: “A ya tie kristu ñan maadi ti. K Jesus ñmia'bi: N ya jiin i kan ya pia n po dandanli, ⁶⁸ K ya buali i buali ki kan jiin i. ⁶⁹ Ama moda o nul bijua b kali o baa yua tie diedo jienu po. ⁷⁰ K b kul ji yigini a tie u tienu bijua yoo! ko jiim'a yima n ye k tie u tienu bijua. ⁷¹ k yabi ye ting po ji yigni, i go bua la kasieda i. T songi u ñoba nni molane.

Diangbenga 23

¹ O nuwuligu kuli den fii ki gedi yeni jesu gufeneeli Pilat kani. ² Bi ji den kpaani ki ban jalg'o:... ti la o nulo ne k o baadi yeni li ñmadli ti niba siign. O deli ki ban da pa o badciamo cesa lonpo, ki go sua k o tie U Tienu n gandi yua, o bado. ³ Lani ki Pilat bual'o:... a tie Suf nba bado yaa? ... K jesu jiin: fini yedi. ⁴ K Pilat maadi o jaandiegun nikipela: n ki la ya tagili n dagdi yeni k tin kpa o ja ne. ⁵ Ama ki bi kuli niini maadi: o cili hali Galile yo, k togni Sude ki ji pundi ne. ⁶ Pilat n gbadi ki bi yini Galile, k o buali ki bua bandi o ya bo ñan Galile. ⁷ Wan den

bandi k o tie Erodi diema yua, k o cedi ki bi gedi yen'o. Laa dana kuli Erodi den ye Serusalem nni. ⁸ Erodi pali den mangi yeni wan la jesu, kelima li waagi k o den kpaani ki wan bandi o, kelima o den gbadi ki bi maadi o maama. O den sundi ki wan la ya paligu k o tie. ⁹ O den tieni buali boncianli, ama jesu den ki jiini lba. ¹⁰ L yogunu k o jaandiegu nikipela yen yiko tundikaaba se ki maadi yeni paama kaa jie. ¹¹ Yeni ki Erodi den taani yeni o mintielinba ki fali'o, bi den lan'o li badliedli. Erodi den cedi ki bi guani yen'o Pilat kani. ¹² Laa ya yogunu, li konli den ye Erodi yen Pilat siiga, lan ya daali, ki bi guani ki mangi. ¹³ Pilat den yin liiga yabi, a nikipela yen bi niba. O den maadi ba: ¹⁴ I baa yeni o nulo ne k o wangi ti buolu mi tudma sanu. Ama, n bual'o i kuli siiga, n la tagli ba yaali ki maadi ne kuli o po. ¹⁵ Erodi mo go ki la lba o po ki dugni, o cedi k bi guani yen'o. O nulo ki biid pu kuli k li dagdi yeni wan kpe. ¹⁶ N cedi ban pua'o, ki na'o. ¹⁷ [Mi pendima jaanma kuli, a yi luodi dansalyenga.] ¹⁸ Ki bi niba yen kuli tandi maadi:... kpa man'o, ki luodi Barabasa! ¹⁹ Bi den luoni Barabasa kelima o den baadi yeni li nmadli o dogun i, k go kpa o nulo. ²⁰ Ama Pilat den kpaani wan na jesu k o buali bi niba ²¹ yabi se ki yigni yeni: ban kpaa o, ban kpaa o. ²² K o guani ki bual o, o tien be ki li dagdi yen ban kpaa o? N k la tagiliba k li dagdi yeni ban kpaa o, n bi cedi ban pua o, k na o. ²³ Yeni, ki bi kuli tandi ki sua k ban kpaa o, ban kpaa o, ki bi tantandi biid Pilat pali boncianli ²⁴ Pilat ji den te juodi ki cabi, ki tieni bi buama.

²⁵ Pilat den cedi ki bi luodi o nikipali Barabasa, ki tugi yesu ki ten ba ban kpaani yua. ²⁶ Ban bo caa yen o, ki bi cendi Simo siren ja, k o ñani o kpaabu po, k bi niin o ki wan taani jesu ki wan bugi o dapɔnɔnli. ²⁷ Bi niba boncianli bo ŋua o. Ki bi puobi fabni ki buudi o po. ²⁸ K o gbagi ki maadi ba:... jerusalem puoba, da buudi mani n po, ya mua mani i yula po yeni i bila. ²⁹ Kelima a dana baadi, k tie pamanli ya puoba ki pia bid, k tie ŋolmi, k kpeli ki ŋaani biga po. ³⁰ Li yogunu bi ba maadi a juaciana: “baa mani ti po”, ki go maadi a juabila “legni mani po.” ³¹ Kelima bi ya tiendi dasɔngu mama ne, bi ji ba tieni dakuogu ledi? ³² Bi bo ba yeni bibiadmu lie, k bo bi taani k kpaaba ya yen o. ³³ Ban bo pundi ya kaano, ki bi yi li: “yukpabgu”, bi kpaaba jesu li dapɔnɔnli po, wan yeni i bibiadmu lie yeni, yendi o ganga po, o lielo o jienu po. ³⁴ Jesu bo jaandi:... n baà, tieni sugli bi po, kelima bi ki bani ban tiendi yaali. A minteela den tɔni o tiadi, titia, ki bogdi bogdi. ³⁵ O nuwuligu den se ki nua li kuli. k cedi o dogu yudanba den ñuadi k sua:... wan ka den fabi bi niba, wan ji fabi oba, o ki yedi k o tie U Tienu n lugdi yua kaa! ³⁶ A minteela mo den se ki la o. B den nagni ki ten o, li damilma, ³⁷ ki maadi.. a ya bani k a tie suifinba bado, fabi a yuli! ³⁸ Bi den diani ki tabni o yuli po k sua: “o ne tie Suifinba bado.” ³⁹ I bibiadmu siiga, o yendi den sugdi jesu ki maadi a ki tie U Tienu tondo kaa? (U Tienu n lugdi yua) ⁴⁰ O lielo den ŋmian o:.. a ki jie U Tienu? ⁴¹ tinba wan dagdi yenli: ti pa, ti biid panli, ama, o nulo ne ki pia tagiliba kuli. ⁴² K o

pugni ki maadi:... jesu, ya tiani n po, ya yogunu k a do a baa kani ⁴³ Ki jesu maadi o:... yen i mɔni, dine mɔno, a baa ye yen n aljada n, ⁴⁴ Li den tie yensiinu nni, k u dogu kuli gaa ki bondi, li bonbonli den waagi nani kudi ta yeni. ⁴⁵ O Yienu ji dee nua, k o jaandiegu cabciangu padi siiga nni. ⁴⁶ Yeni ki jesu yigni:... n baa, n kubndi n naano a nugu nni. Wan maadi ki gbeni k o kpe. ⁴⁷ Rom minteelkpeli n la li kuli k o dondi U Tienu k maadi:... yeni i mɔni, o ja ne bo tie U Tienu biga. ⁴⁸ Ban den la yaali n tieni kuli, o nuwuligu den lebdi ki kuni ki pua bi pala po. ⁴⁹ Jesu donlinba yen bi pua yaabi n den nua jesu hali Galile den se fagma ki diidi li kuli. ⁵⁰ Ja ba den ye ki bi yi u Sosef, o bo tie suifinba taanli yua, o den ki pia tagiliba kuli, ⁵¹ o den ki cengi bii ki tie Suifinba n suani yaali kuli. O den maani ki caa Arimate yen Sude dogun ki gu U Tienu baama. ⁵² O den gedi ki mia Pilat jesu gbanu(o kpiemo). ⁵³ Wan den jiin o li dapɔnɔnli po, k o finfin o a caba, ki duan o li kuli nni. Naani k ba baa ki pi kpiemo daan. ⁵⁴ Li den tie nɔljuma, ki sua k saba da ki cindi. ⁵⁵ Bi puoba yaabi den nua jesu hali Galile, bo ciani Sosef, bi den diidi li kuli, ki la ban pi jesu maama. ⁵⁶ Li puoli po ki lebdi ki kuni, ki pan bobni, ya kpanma nulu mani yeni tolali. Bi den gu Saba daali nani yiko n buali maama.

Diangbenga 24

¹ Laadi daacincinli ku sinapanpangu, ke bi puoba bobni ya tulali nuulu n mani, ki gedini li kakuli kani. ² Ki diidi ki sua ke ya tangu n

bi luoni li kakuli bulñobu bindi ki ña u tanfalu ke u yaa. ³ ke bi kua li kuli nni, ama baa la O Diedo Jesu, gbannandi. ⁴ Ban ji ye see, kaa bani ban ba maali yaala, jaba lie ñ ludi ba, ki sedi bi kani, ki la ya tiadi n ñilgi ⁵ Keti jiwaandi cuo bi puoba yen kuli K b kul tibni a ke ji maad K be n cedi ke i kpaani yua yaab n fuo siign? ⁶ O ji ki ye ne; o yiedi o ya tiani wan den maadi yaal ya yogu ke o den ye Galile ⁷ Li buali ke nilo biga n'kua tbiid danba nu i nn, k ban kpa'a'o ke wan fidi ki yiedi dana taa daali. ⁸ ke bi ji tiadi Jesu maama. ⁹ Ke bi ñani li kuli; kani ki sani ki ban b waani bi piiga n yendo ¹⁰ Li den tie Mari magdala, Jaan, Mari, Jak naa potoba den pugdi ki waani o ñodkaaba ¹¹ Ama, bi den ki ga li puoba maama, kelma li puoba maama den ki pia ma yul ¹² Lan yog'nu Piar sani ki gedi li kuli kani ki duandi ki sua ke kadinga bili liba. Ke li lidi o bon cianla yen yaala n tieni. ¹³ Li daali, ke yegni bilie ged ya dogu ke bi yi Emaus piiga n kilo lie, sedusalema dogu nni. ¹⁴ Bi den kali ki diidi yaala n tieni kuli ¹⁵ Ban cili ki boe, ki buali bi siiga nni yaala n tieni, ke Jesu nagni bi kani, ki yegi yeni ba ¹⁶ Ama, bi nuni den kan fidi ki la o, ki bandi ¹⁷ Jesu ñ maadi ba, yinba bilie ne cuoni ki maadi be ya maama i? Ban sedi yeni li pabonli ¹⁸ Bi siiga nni, yua ke bi yi Keleyopasi ñ jiini o, "Fini a baba n ye Jerusalema ne, kaa bani ya bona n tieni nekanba a dana ne?" ¹⁹ Jesu ñ buali o "Be ya bona" ban jiini o "Li bona nua Nasleti yua, Jesu, yua n den tie ya sawalpualo n pia u paaciamu, U Tienu kani leni bi niba kani, o tuona nni leni o

maama nni. ²⁰ Ke salga yidkaaba yudanba leni ti yikodi cuo o ki cabi ke ban buu, ki cuo o, ki kpa o, ki kpa o li daapɔnɔnli po. ²¹ Ama ti bi daani ke wani n bi ba faabi Isayeli. Nn, Lani baba ka, li bona n tieni dantaali n yeni. ²² Ama, yaali n pugdi, ti cagli nni ya puoba n gedi li kakuli po ku sinjapanpangu n kuani ti ku yaalidgu ²³ Ban ki la ti gbannandi, ke bi guani ki maadi ke malekinba dogdi bi kani, ki maadi ke o pia li miali ²⁴ Ya jaba n bi ye leni ti gedi li kakuli po, ki sua ke li tie nani bi puoba n maadi maama yeni. Ama bi ki la o.” ²⁵ Jesu n yedi ba “hain, bi yanluodanba yaaba ya pala n ki kagi leni mi dugi o sawalpualo n yedi yaala ya po ²⁶ Li den ki buali ke kirisiti n la fala, lan ya bona po ka ki fidi ki kua o kpiagdi nni i? ²⁷ Ki cili hali Moyiisi, ki tuadi bi sawalpuaba, ki sogni ba ya bona n nua wani o ba i diani nni kuli. ²⁸ Ban den nagi ban caa ya dogbiga nni, ke Jesu tieni nani o bua suagi liiga yeni. ²⁹ Ke bi niidi o ki maadi o “Cani ti kelima li ji nmani yenjuogu i, li daali juodi n yeni.” Ke Jesu kua ki ye leni ba. ³⁰ Wan kali yeni ba, ki bua ki bua di, ke o taa kpanu, ki yadi mi yednanma li po, ki nmiidi, ki teni ba. ³¹ lanyogu ke bi nuni ji luodi, ke bi bandi o, ke o bodi bi nunga nni. ³² Ke bi ji maadi bi nmiali nni, “Wan bi maadi leni ti u sanu nni, ki luodi ti nuni i diani po yeni, ti pala bi ki co nani u mu yeni ka aa?” ³³ lanyognu, ke bi fii, ki gedi Jerusalema ki la ke piiga n yendo yeni ke bi taani, ki ye leni bi lieba, ³⁴ ki maadi, “O Diedo fii bi tinkpiba siiga, momoni liga. O dogdi o yuli ki waani Siimon “ ³⁵ lanyognu ke bi

tondkaliedba dugni ba yaali n tieni u sanu nni ban bo yegi, yeni Jesu n waani o bá maama, wan n̄miidi kpanu ya yognu ke bi bandi o. ³⁶ Ban den maadi li bona maama ya yognu, ke Jesu wani liga legdi ki sedi bi siiga nni, ki maadi ba, “Mi yanduanma n̄ ya ye leni yi. ³⁷ Ama, bi yama n̄ n̄madi, ti jawaandi n̄ kua ba, ke li tie nani bi la fanfandgu yeni. ³⁸ Jesu n̄ yedi ba “la tieni ledi i ke i yama n̄madi? Be ya po i ke i buali i pala nni? ³⁹ Diidi mani n nui leni n taana, li tie mini ligi i. Sii mani nni ki diidi. Kelima ciciiga ki pia nandi ki buali kpaba nani yin la ke mini pia maama. ⁴⁰ Wan maadi yeni, ke o waani o nui leni o taana ⁴¹ Ban dá den tie yaaba n ki pia dudugdi yeni, ke li pamanli n̄madi yeni tama, bi den ki daani, Jesu n̄ maadi ba, “yii pia jiema bá aa?” ⁴² Ban teni o jan̄naadjenli. ⁴³ Jesu n̄ ga, ki n̄mani bi nunga nni. ⁴⁴ Ki yedi ba, “Min den ye leni yi n den maadi yi ke ban diani yaali Moyiisi yikodi maama leni bi sawalpuaba maama leni pisoma nni kuli buali ke lan tieni ki dudi i.” ⁴⁵ Ki ji pibdi bi yama, ke li buali ke ban cengi i diani. ⁴⁶ Ki maadi ba, “Yeni ke li diani ke li buali ke Kirisiti n̄ la fala, ki kpe, ki yiedi bi tinkpiba siiga li daataali daali ⁴⁷ Ke o yeli po, bi ba kpaandi o laabaalin̄amo, ki cili Jerusalema, ki gedi i nibuoli kuli po, ke ban lebdi bi pala ki baa bi tuonbiidi sugli. ⁴⁸ Yinba n tie kasiedinba lanyá bona po. ⁴⁹ Diidi mani, n soni n Báa n̄on̄ianu i po. Ama, yin guudi u dogu nni, hali ya daali ke u paalu ba n̄a tanpoli ki jiidi i po. ⁵⁰ Ke Jesu n̄ani ba ki gedi leni ba hali naani n nagni Betaani. Ke o duoni o nui, ki yadi mi

yedɲanma bi po. ⁵¹ Wan den yadi mi yedɲanma bi po ya yognu, ke o siedi bi kani, ke bi duoni o tanpoli. ⁵² Lani ke bi dondi o, ki guani ki lebdi Jerusalema leni li pamancianli. ⁵³ Bi ji den li ye li jaandielɪ nni ki kpiagdi U Tienu yeli

Bible Gourmantche
The New Testament in the Gourmantche language of
Togo
Le Nouveau Testament en langue Gourmantche du
Togo

copyright © 2020 Door 43 world-wide mission community

Language: Gourmantche (Gourmanchéma)

Dialect: Gormantche

Translation by: Door 43 world-wide mission community

Contributor: Andrew Rice, Gourmantche, Gux, Parfait, Parfait-Ayanou

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2020-08-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Apr 2023 from source files dated 14 Aug 2020

1168f00b-eabf-5a7b-9fed-4d2120867558